KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
Központi Könyvtára
Telefon: 176–827 Telex: 224186 mkke h.
1828 Budapest 5. Pf.: 489

ET/1

BORÁROS

Fotó: Sass Ákos

MKKE

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXVII. ÉVFOLYAM, 18. SZÁM ÁRA: 1,80 Ft 1985. NOVEMBER 21.

Szakszervezeti választás az egyetemen

A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE egyetemi szervezetének bizalmitestülete november 14-én 13 órai kezdettel tartotta választói értekezletét az egyetem tanácstermében.

Az értekezlet elnöke, *Szuhay Miklós* köszöntötte a megjelenteket, ismertette a napirendet és a választói értekezlet munkabizottságainak, a jelölőbizottságnak (vezetője *Kovács Géza*), a mandátumvizsgáló bizottságnak (vezetője *Gacsáj István*) és a szavazatszámláló bizottságnak (vezetője *Róth Józsefné*) az összetételét, majd ennek nyílt szavazással történt megerősítése után felkérte *Szigeti Endrét*, a leköszönő szakszervezeti bizottság (szb) beszámolójának megtartására.

Szigeti Endre elmondta, hogy az szb a 887 főről 1092 főre növekedett tagság sokrétű érdekeinek szolgálatát tartotta legfőbb feladatának. A beszámoló a különböző érdekszférákat számbavéve tekintette át az eredményeket és hiányosságokat.

A dolgozók érdeke mindenekelőtt a jó munka, ami jó egyetemen biztosítható — ennek kulcsa pedig a képzéskorszerűsítési folyamat. A képzéskorszerűsítésben való közreműködés a tagok aktivitásán keresztül valósult meg, a mutatott kezdeményezőkészség azonban nem volt mindig kielégítő.

Az szb-titkár öt év munkájáról tart beszámolót

A munkakörülmények az elmúlt időszakban — az új könyvtárépületet és a Zsil utcai tömböt nem számítva — romlottak, a rekonstrukció befejeződéséig további roszszabbodásuk várható. Nem írható viszont a rekonstrukció rovására a néhol tarthatatlanul rossz fűtés, az akadozó postaforgalom, az előadók nem kielégítő hangosítása, a romló könyv- és folyóirat-ellátás. Az szb a belső megoldási lehetőségek megtalálásában igyekezett segíteni.

Fontos kérdés a munkadíjazás, amit ketté kell választani. Egyrészt szükség van az egységes fellépésre a felsőoktatásban dolgozók béremelésének végrehajtásáért, másrészt itt is a belső megoldások keresésében van nagyobb tere a szakszervezetnek. Az szb fontosnak tartja a munka mennyisége és minősége szerinti differenciálást, de látja ennek az alacsony bérszínvonalból következő korlátait is. Az igazságosabb, jobb bérezés elérését a decentralizált bérgazdálkodás bevezetésében látja. A belső lehetőségek jobb kihasználása, a belső tartalékok feltárása érdekében vállalni kell a keletkező feszültségeket is. Az szb támogatja azt is, hogy valósuljon meg az esti- és levelező oktatásban részt vevők anyagi elismerése, továbbá rende-

(Folytatás a 2. oldalon.)

A szakszervezet új vezetősége

Szakszervezeti bizottság:
Elnök: Szép Jenő (MSZI), titkár: Szigeti Endre (elm. tört. tsz.), tagok: Balázs Géza (tech. tsz.), Borosné Bartos Ágnes (könyvtár), Horváth Istvánné (Nyelvi Int.), Kulcsár Dezső (gazd. földr. tsz.), Liener Péter (tud. szoc. tsz.) Lipcsei Józsefné (gazd. ig.), Róth József (számviteli tsz.), Szerletics József (pénzügyi tsz.), Török György (testnev. tsz.).
Számvizsgáló bizottság:
Elnök: Tóth Ferenc (számvitel tsz.), tagok: Lengyel Péterné (gazd. ig.), Zengővári Mária (könyvtár).
Társadalombiztosítási tanács:
Elnök: Borosné Bartos Ágnes (könyvtár), tagok: Majevszki Ernőné (gazd. ig.), Papp Nándor (Nyelvi Int.).
Munkaügyi döntőbizottság:
Elnök: Páli Lászlóné (pénzügy tsz.), elnökhelyettesek: Koncz Katalin (munkatud. tsz.), Szalai László (jogi tsz.), tagok: Béri Gézáné (könyvtár), Kaponyi Erzsébet (nemzetközi kapcs. tsz.), Virág Miklós (ipargazd. tsz.) Walter Béla (gazd. ig.).
Küldöttek:
Kreskay Ferenc, Szigeti Endre, Szűcs Julianna.

U.V. *te drága*

Egyetemünkre is begyűrűzött az infláció. Javaslat született ugyanis a tan- és egyéb díjak területén „árrendezésre". A Művelődési Minisztérium javaslatára megemelni szándékoznak („az oktatási törvény végrehajtásából következő feladat") többek között a felvételi eljárási díjakat, a tandíjat, de legfőképp az UV-jegyek árát. Mi ezzel a cél? „A tandíj részét képezi az értelmiségi pályára való alapos felkészülést ösztönző hallgatói érdekeltségi rendszernek." Tehát gazdasági szabályozók lépnek be az egyetemi oktatásba. Kis országunkban mostanában köztudomásúlag mindenre kevés a pénz, divat lett a „lakossági megtakarítások mobilizálása". Ugy tűnik, az egyetemi oktatásban is ez a következő lépés.

Milyen konkrét változásokra született ugyanis javaslat? Azt hiszem, a felvételi díjak már nem érdekelnek bennünket, így a sorban a tandíjak következnek. Két változatot képzeltek el az alapképzésben részt vevő hallgatók ösztönzésére. Az egyik értelmében a félévismétlők tandíja félévente 3000 Ft, a tanulmányi átlag függvényében 2,50-ig 2000 Ft, szintén ugyanez időszak alatt. A szigorúbb „B" változat értelmében félévismétlés esetén 4000 Ft. 2,50-ig 3000, 2,51 és 2,99 között 2000 és 3,00 és 3,50 között 1000 Ft lenne a tandíj. Azt hiszem, a „B" változat egyetemünkön igen sok diákot érintene, de már amennyire barátaim elmondása alapján ismerem, a Műegyetemen például nem igazán potyognak a közepesnél jobb vizsgaeredmények, így ott is jelentős pénzforrás keletkezne azáltal, hogy mélyebben a hallgatók zsebébe nyúlnának. De van a számszerű javaslat végén egy kiegészítés is, ami így hangzik: „A jobb tanulásra való ösztönzés és egyben az intézményi differenciálás érdekében elképzelhetőnek tartjuk, hogy a „B" változatnak megfelelően 2,50-es tanulmányi eredményig m i n d e n k i fizessen tandíjat, 2,51—4,00 (!) között az intézmény szabályzatban határozza meg, hogy milyen tanulmányi eredmény elérésekor kell csökkentett (1500 Ft) tandíjat fizetni". Tehát bizonyos esetekben az intézményekben még a négyes átlagúak sem érezhetik magukat biztonságban a zsebükben kutató kezektől. Nem vagyok biztos benne, hogy bármelyik egyetemen sétagalopp lenne 4,00 fölötti átlagot összehozni akárki számára, és nem feltétlenül a diák hibája, ha egy-egy rossz jegy becsúszik (elég, ha ki-ki visszagondol az első két félévre —, de persze nemcsak akkor van, volt ilyen), és ezért büntetni a hallgatót nem éppen fair dolog.

Megeshet egy-két UV is. Természetesen itt is jelentős áremelkedés várható. A mezei UV 25-ről 100, a szigorlati 50-ről 200, javító államvizsga esetén 100-ról 400 Ft-ra nő. Impozáns „árrendezés". (Esetleg a világpiaci ármozgásokhoz igazítjuk a hazai UV-jegyek árait, vagy a bukaresti árelv csak most érezteti hatását az utóvizsgák díjaiban, esetleg nagy a importanyag-felhasználás ezen a területen? Nem tudom...)

Mi lesz ezzel a rengeteg pénzzel? Erre is megvan a kész válasz: „Az ebből befolyó összegek mint intézményi bevétel a szervezeti és működési szabályzatban külön meghatározott diákönkormányzati szerv (pl. diákjóléti bizottság) döntése szerint a hallgatókkal kapcsolatos kiadásokra legyenek felhasználhatók." Tehát végsősoron magamnak teszek jót, ha utóvizsgázom. Vagy mégsem? Mindenesetre az állami bevételek nőnek. Hogy pontosan mennyivel? Erre is van becslés: „Jelenleg a nappali, esti és levelező tagozatos hallgatók tandíjbefizetése éves szinten mintegy 20-22 millió Ft-os állami költségvetési bevételt jelent. ... az éves szintű tandíjbevétel várható összege „A" változat esetében mintegy 60 millió forintra, „B" változat esetén mintegy 100 millió forintra becsülhető..."

Lelki szemeim előtt megjelenik egy vizsga, ahol az egyébként rettenetesen szimpatikus vizsgáztató angyali mosollyal nyújtja át az indexet, benne egy apró elégtelen beírással: Menjen, fiam, fizessen be egy százast (kettőt, négyet) a saját maga javára! Nézze, én csak magának akarok jót! A diák pedig üdvözülten arccal rója le az UV-jegy árát a dékániban, magában azt mondogatva, hogy újabb kis adománnyal bővült a saját magára fordítható kiadások összege.

Ekkor eszembe jutott, hogy hátha létezik egy másik füzetecske is, ami a tanulmányi ösztöndíjak felemelésére tesz javaslatot (a szociális támogatás globális összege — mint ezt kijelentették — nem emelkedik), de ilyet nem találtam...

A tervezet szerint a bevezetésre az 1986—87-es tanévben kerülne sor.

Nagy Gábor

Ifjúsági parlament: mégis december 5-én

Az előzetesen meghirdetett november 21-i időpont helyett december 5-én, csütörtökön 15 órakor rendezi meg az egyetem vezetése az idei ifjúsági parlamentet. A halasztás oka, hogy a november végére tervezett országos felsőoktatási fórum anyagai, a hallgatókat közvetlenül érintő új jogszabályok tervezetei nem készültek el, s nem készült el időre a rektori beszámoló sem. A felsőoktatási fórumot előreláthatóan februárra halasztják. Az egyetemi IP írásos anyagai 2-3 nappal a december 5-i parlament előtt a Periszpók 23-as és 24-es számában fognak megjelenni.

ROCKFÓRUM A KÖZGÁZON

Hogy lesz valakiből világsztár? Elég hozzá néhány sikeres koncert? A szépen csengő hang, a briliáns hangszertudás máris a csúcsra emelheti az előadót a mai könnyűzenében? Miért vált Nena az egész világon ismertté egy jól sikerült nagylemez után, és miért megy ugyanez olyan nehezen az LGT-nek több mint tíz, itthon nagyszerűnek tartott LP után? Leállt-e az Omega szekere a kezdeti külhoni sikerek után?

Az elmúlt néhány évben egyre több külföldi sikercsapat látogatott el hazánkba (Dire Straits, Manfred Mann stb.). Vajon a nagyobb gázsi reményében??? Minek alapján történik a hozzánk érkező zenészek kiválasztása?

Ehhez hasonló, de valószínűleg sokkal rázósabb kérdésekre kaphatunk választ a november 29-én, pénteken 16 órakor a Közgáz III-as előadójában megrendezésre kerülő vitafórumon, amely a „Rockfórum (A magyar könnyűzene a nagyvilágban és a külhoni rockzene hazánkban)" címet viseli. Az e témával kapcsolatos kérdéseiteket a Közgáz AIESEC-irodánál elhelyezett gyűjtőládába dobhatjátok be. Akik a kérdéseitekre válaszolnak:

Hegedűs László, a Multimedia (London) kelet-európai képviselője, Erdős Péter, a Neoton Família menedzsere, a Pro Menedzseriroda vezetője, Kóbor János, az Omega-stúdió vezetője, Pentz Zsolt, az Interkoncert osztályvezetője, és Wilpert Imre, a Start-Favorit márkamenedzsere. Részt vesz a Fórumon a Stúdió '85 is rögzíti az élesebb hozzászólásokat, amelyek kiegészítve néhány riporttal a tv-műsorban is közlésre kerülnek. A rendezvényre minden érdeklődőt sok szeretettel vár az AIESEC nevében a három szervező: Juridesz Magdi (I. évf.), Héder Barna (IV.) és

Müllner Zsolt

SZOT-főiskolai tagozat az egyetem szervezésében

A SZOT képviselői megkeresve az egyetemet jelezték, hogy vállalatgazdasági-munkaügyi specializációjú főiskolai képzést kívánnak beindítani a SZOT Központi Iskolára, mint bázisra támaszkodva, ahol az indítás előfeltételei rendelkezésre állnak. Kérték, hogy az egyetem saját kihelyezett főiskolai tagozataként készítse elő az indulást, és vállaljon részt az oktatásban.

Miután az egyetem hajlandóságot mutatott a kérés teljesítésére, Csáki Csaba rektor a tervezet elkészítésére és a további munkálatokra szűkebb bizottságot hozott létre Mészáros Tamás vezetésével. A bizottság tagja: Herédi István, Koncz Katalin és az ő munkáját folytató Kővári György, Iványi Attila és Sz. Kiss László.

A kihelyezett főiskolai tagozat beindításának előterjesztését november 11-én tárgyalta az egyetemi tanács a SZOT képviselőinek jelenlétében. A tanácstagok hozzászólásából kitűnt, hogy az egyetem nagy hajlandóságot mutat olyan képzési formában való részvételre, amely hozzájárulhat a szakszervezet káderutánpótlási gondjainak a megoldásához. Teszi ezt azért, mert az oktatók számára egyértelmű, hogy az országnak szüksége van egy jól felkészült érdekképviseleti szervre az élet minden területén.

Terv szerint a főiskola vállalatgazdasági-munkaügyi specializációjú üzemgazdász képesítést biztosít.

Az előterjesztés hangsúlyozta, hogy a tagozat tartalmi oldalával kapcsolatos irányok több szempontból is találkoznak az egyetem távlati fejlesztési elképzeléseivel: A főiskolai tagozat beindításának, tantárgyi programjának, tananyagainak kidolgozásával lehetőséget biztosít a szellemi erő koncentrálására, a meglehetősen szűk anyagi háttérből fakadó gondokon enyhít a több intézmény anyagi összefogása.

A főiskolai tagozatra elsősorban munkásindíttatású szakszervezeti tisztséget betöltő, a szakszervezeti mozgalom vezetőinek, apparátusának utánpótlását képező tagjai kerülhetnek be felvételi vizsgával. A képzési idő nappali tagozaton 3 év lesz, levelező tagozaton 4 év (havi egy hetes intenzív oktatási formában).

A nappali tagozaton a tanév 1987. szeptemberében indul 30-35 hallgatóval. A megállapodás szerint — együttműködve a Központi Iskolával — az egyetem készíti elő a főiskola tematikáját, tantervét (az egyetemi tanács jóváhagyásával), gondoskodik a szükséges tananyagokról, jegyzetekről, valamint biztosítja az oktatói kar bázisát.

A főiskolán a következő szakmai ismeretek, csoportok oktatására kerül sor: üzem- és vállalatgazdaságtan, munkagazdaságtan, szociálpolitika, vezetésszervezés pszichológia-ergonómia, szociológia, jog. A szakmai tárgyakat módszertani szempontból alapozó, kiegészítő ismeretek oktatására a következő tárgyakat jelölték ki: matematika, számítástechnika, informatika, statisztika, számvitel, pénzügy, technológia, munka- és környezetvédelem. A főiskola hallgatói széles körű társadalmi, politikai, ideológiai elméleti ismereteket is kapnak, továbbá egy idegen nyelv alkalmazási szintű elsajátítására is sor kerül. A szakképzést a hallgatók igénye szerint alternációban szeretnék megoldani a harmad év folyamán. Végezetül az oktatást a diplomakurzus, szakdolgozat készítése zárja.

A SZOT a kihelyezett főiskolai tagozat működésének valamennyi technikai, anyagi, dologi feltételét biztosítja. A tagozat oktatói gárdájának díjazása a Központi Iskola kereteiből történik. Néhány alapvető tematika és tananyag kifejlesztésére a SZOT kutatási szerződést köt az egyetemmel. Ezenkívül erkölcsileg és anyagilag támogatja a főiskolai oktatás során kiemelkedő teljesítményeket (pl. a tervek szerint nívódíj, magas színvonalú szakkönyvek megjelenését biztosítja a Népszava Kiadónál és ajánlja az aktívahálózatnak).

Az oktatásra a SZOT Központi Iskolájában kerül sor, de lehetőség van bizonyos tárgyak egyetemen történő hallgatására az oktatástechnikai felszerelés (Nyelvi Intézet) használatára.

A kihelyezett főiskolai tagozat az egyetem ipar kari tanácsának lesz alárendelve, az egyetem rektora által megbízott személy közvetlen irányításával. A SZOT Központi Iskola saját állományából külön tagozatvezetőt biz meg az együttműködés céljából.

Az egyetemi tanács az előterjesztéssel egyetértett. A közeli napokban tárgyalja meg a SZOT titkársága is a tervezetet. Majd engedélyeztetésért a két szerződő fél a Művelődési Minisztériumhoz fordul.

H. E.

Novemberi ünnep

A díszelnökség a november 7-i ünnepségen. Ünnepi beszédet mond Révész Ferenc docens

A megemlékezés elgondolkodtató volt

Fiatal oktatók egy csoportja az ünnepségen

A színvonalas műsort az egyetemünk többszörösen kitüntetett énekkara adta

Varsányiné Szabó Mária átveszi kitüntetését Ferencz Gábortól

Fotó: Nagy Gábor

Szakszervezeti választás az egyetemen

(Folytatás az 1. oldalról.)

ződjék a szerződéses munkákkal szerezhető jövedelmek és a nyugdíj kapcsolatának problémája is.

A dolgozók érdeke a megfelelő szociális ellátás is. Az étkeztetés terén az szb lényeges sikereket nem tudott elérni. Annál jelentősebbek viszont az eredmények az üdülés területén. Az évi 40 SZOT-beutaló adta lehetőségeket az szb saját kezdeményezések révén igyekezett növelni, aminek köszönhetően nem csökkent az üdülések száma. Az szb rendezésében egy tagra évente 1 hét üdülési idő jut. 36 helyen van lehetőség üdülésre, ennek fele külföldön található. Ma már a 14 éven aluli gyerekek ingyen üdülhetnek, hasonlóan az elő- és utószezonban üdülő nyugdíjasokhoz. A dolgozói hozzájárulást a kollégiumi férőhelyek esetében 30 forintról 10 forintra sikerült csökkenteni (mindezek 145 000 Ft-tal terhelték meg az szb költségvetését).

Fontos tevékenység a rászorulók anyagi támogatása. Az elmúlt időszakban háromszorosára nőtt a segélyek összege, jelenleg 300 000 Ft megy támogatásra. Négyszeresére nőtt az alacsony nyugdíjasoknak folyósított rendkívüli segélyek összege, a nyugdíjba vonulók megajándékozására pedig ma már 400 helyett 800 forint, beteglátogatásra 30 helyett 60 forint biztosítható.

A dolgozók lakáshelyzetének alakításában az szb lehetőségei korlátozottak. Ehhez képest jó eredménynek számít, hogy az elmúlt 5 évben 13 dolgozót segítettek lakáshoz, 52 dolgozónak pedig a lakáskölcsönhöz jutását segítették elő.

Az egészségvédelem területén kevés eredményt értek el. A sportolási lehetőségek meglehetősen csekélyek, van néhány lelkes aktivista, akik síoktatást, kondicionálótornát, teniszezési lehetőséget szerveznek — az szb amennyire tud, hozzájárul ezek megvalósításához. Szorgalmazni kell sportlétesítmények (főleg egy uszoda) építését, ehhez a szakszervezet kész társadalmi munkát is felajánlani. Az orvosi ellátás sem kielégítő.

A szakszervezet feladatának tartja, hogy segítse a dolgozók jobb eligazodását a világ, az ország és az egyetem dolgaiban. Az első két témában a külső lehetőségek mellett is szükséges sajátos szakszervezeti formákat kialakítani. Az egyetemi eligazodást egyebek között közérdekű témák napirendre tűzésével, a munkahelyi bizottságok titkárainak az szb üléseire való meghívásával, a Közgazdásszal való eredményes együttműködéssel igyekeznek megvalósítani.

A művelődési lehetőségek terén szerény eredmények mutathatók fel, ám a szakszervezet által nyújtott szolgáltatások (Télapó, gyermeknap, névadók, pedagógusnap, nőnap) már jelentős összeggel (kb évi 150 000 forinttal) szerepelnek az szb költségvetésében.

Az szb évi kiadásai egyébként 1 200 000 forintra rúgnak, ezt a 330 000 forintos tagdíjbevételekből, a 170 000 forintnyi üdülési térítésből, illetve a maradó 700 000 forintot a részesedési alapból fedezik.

Szigeti Endre végezetül szólt még a szervezeti életről is, majd kérte, a megjelenteket, hogy beszámolóját fogadják el.

EZUTÁN TÓTH FERENC az általa vezetett számvizsgáló bizottság ötéves munkájáról számolt be röviden. A bizottság fő feladata volt a szakszervezet ügyvitelének, vagyonkezelésének ellenőrzése, ehhez az szb-től megfelelő támogatást kapott. Rendszeresen ellenőrizte az éves költségvetést, a tagdíjfizetést, az üdüléssel, a segélyekkel, a rendezvényekkel kapcsolatos kiadásokat, a pénzgazdálkodást, a nyugdíjasokkal való foglalkozást, leltárellenőrzést végzett. A tapasztalatok általában kedvezőek voltak, a gazdálkodásról többségében pozitív megállapításokat tettek. Külön kiemelkedő az szb eredményes szociálpolitikai tevékenysége.

EGYÜTTES VITÁRA BOCSÁTOTTA a szünet után *Szuhay Miklós* a két elhangzott beszámolót, illetve a központi vezetőség kongresszusi irányelveit.

Pécsi Vera az egyetemen munkájukat végző akadémiai dolgozók nevében kérdezte, hogy ki képviseli az ő béremelési követeléseiket — hiszen eddig csak oktatókról eset szó. *Sándor Imre* az irányelvekben szükségesnek tartja a meglévőnél még hangsúlyosabban állást foglalni a béremelés mellett. Növelni kellene az étkezési támogatást is. A KK-jövedelmek számítsanak bele a nyugdíjba. Ellenzi az utazási kedvezmény megszüntetését, továbbá az új jövedelemadó-rendszer számukra kedvezőtlen vonásait. *Molnár Árpádné* is nagyobb béremelést sürgetett, s felhívta a figyelmet az alkotószabadsággal és a jegyzetírási díjakkal kapcsolatos problémákra. A munkahelyi bizottság nevében elismerését fejezte ki az szb üdülési politikájáról. *Alföldi Istvánné* a könyvtárosok nevében szólt a másokhoz képest alacsony nyelvpótlék ügyében.

A következőkben *Szarvas László*, a pártbizottság nevében kifejtette, hogy a párt és a szakszervezet kapcsolata általában rendezettnek mondható, alapvető feszültségek nincsenek. Az utóbbi években a szakszervezet egyetemi helye és rangja megerősödött, befolyása növekedett az alapvető kérdésekben, az egyetemi demokrácia fórumainak működtetésében eredményesebbé vált, pozitív kezdeményezéseket tett a bérpolitikában, s bérrendezésre irányuló törekvései is feltétlen támogatandók. A pártbizottság nevében sok sikert kívánt a további, nehezülő feltételek közötti munkához.

Az egyetemvezetés képviseletében *Dobrovits Iván* emelkedett szólásra. Beszélt a romló körülmények között az oktatókra nehezedő egyre súlyosabb feladatokról, felhívta a szakszervezet figyelmét az egyetemen keletkezett jövedelemdifferenciákra, továbbá, hogy a szakszervezetnek óvnia kell a vezetést a rögtönzésektől, a megalapozatlan kísérletezéstől. Hangsúlyozta, hogy rendkívül fontos a rekonstrukció mielőbbi befejezése, ezért minden lehetőt meg kell tenni. A menza beindítása érdekében a szakszervezet segítségét kérte, a majdani üzemeltetőtől követelt bérleti díj megszüntetéséhez. Beszélt az orvosi rendelővel kapcsolatos tervekről is.

SÁRDI LAJOS, A PEDAGÓGUS SZAKSZERVEZET TITKÁRA kért szót a következőkben. Felszólalása első felében rövid értékelést adott az szb tevékenységéről. A pozitív hangú elemzés során kiemelte: szinte egyedülálló az egész szakszervezeti mozgalomban, hogy szociális kiadásokra ekkora összeget fordítsanak, illetve az üdüléseknél ilyen nagy kedvezményeket tudjanak biztosítani. Elismeréssel szólt a saját lehetőségek feltárására koncentráló mendolgozó kap lakást a lakásépítési alapból folyósított támogatásból — e szám növekedése nem várható. A tagság tájékoztatásának súlyát a központi vezetőség is érzi, igyekeznek ehhez minden eszközt (Pedagógusok Lapja, elnökségi tájékoztatók, fórumok stb.) felhasználni. Sárdi Lajos végezetül az elnökség nevében megköszönte az egyetemen dolgozó valamennyi szakszervezeti funkcionárius munkáját.

A választói értekezlet elnöksége

A beszámoló hallgatása közben

A rektori titkárság csoportja

Fotó: Nagy Gábor

A bizottság beszámolóját, a vitákra adott kiegészítésekkel együtt a szavazatjogú küldöttek egyhangúlag elfogadták. Ezután a régi szb utolsó ténykedéseként Szigeti Endrétől *jutalmat vehettek át az alábbi szakszervezeti tisztségviselők: Juhász Györgyné, Szalay Péter, Korompai Attila, Szimon Miklósné, Buda Györgyné, Szücs Zoltánné, Takács Istvánné, Jancsovics Klára, Lovász Andrásné, Tóth Gyula, Hell János, Lőrinczné Istvánffy Hajnal, Matits Ágnes, Laczkó Józsefné, Simon Dénesné, Kolonics Istvánné, Giday Gabriella, Méhes Ferencné, Walter Béla.*

KOVÁCS GÉZA, A JELÖLŐBIZOTTSÁG VEZETŐJE ismertette a jelölés szempontjait, továbbá javaslatot tett, hogy *Szűcs Julianna* harmadikként kerüljön fel a küldöttek közé. A mandátumvizsgáló bizottság ellenőrizte az értekezlet szavazóképességét. A nyílt szavazáson a jelölőbizottság által javasolt lista minden tagja egyhangúlag felkerült a szavazólistára. A három pótlólagos jelölt egyike sem kapta meg a listára kerüléshez szükséges szavazatokat. A választási értekezlet nyílt szavazással egyhangúlag megválasztotta a társadalombiztosítási tanácsot és a munkaügyi döntőbizottságot. Ezek után a titkos szavazás következett a szakszervezeti bizottság, a számvizsgáló bizottság és a küldöttek névsoráról. Mindhárom esetben a jelölőbizottság által előterjesztett javaslat került elfogadásra, 56 érvényes szavazattal.

Az 5 órás választói értekezlet Szuhay Miklós zárszavával és az újjáválasztott titkár, Szigeti Endre köszönő szavaival fejeződött be.

Zs. E.

Új kollégiumi helyek

Tizenöt új kollégiumi férőhelyet kapott egyetemünk az ELTE-től. November elsejétől a 85—86-os tanév végéig 8 lány és 7 fiú számára van hely a Vári kollégiumban. Az új helyeket úgy töltötték be, hogy először két III-adéves arra vállalkozó lány és öt II-odéves fiú átköltözött Törökbálintról a Várba. Ezután, mivel csak három fiú felvételi kérelme volt az illetékesek birtokában, a törökbálinti kollégiumban az öt fiú helyből négyet lányok számára alakítottak át. Így végül is 12 lány és három fiú kollégiumi felvételére került sor.

A helyeket a KISZ-bizottság kezdeményezésére és közreműködésével szerezték.

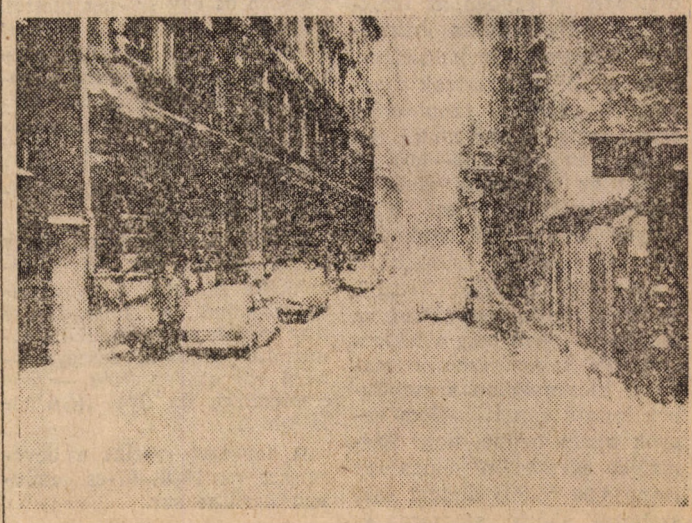

Hó alatt a város

Madarat tolláról

Nagy Gábor felvétele

Elfogadva:

Az egyetemi közművelődés fejlesztési terve

Az egyetemi közművelődési bizottság november 13-án elfogadta az egyetemi közművelődés rövid és középtávú fejlesztési koncepcióját.

A koncepció lényege — az új oktatási törvényből és az egyetemfejlesztési tervből kiindulva — az, hogy *a közművelődés váljék az egyetem feladata, az értelmiségképzés szerves részévé.* Az egyetemi közművelődés fejlesztése során a különböző, *változatos, sokszínű közművelődési formák párhuzamos fennmaradásával, terjedésével kell számolni.* A közművelődés *alapvetően öntevékeny kezdeményezéseken alapul, sok centruma van, és jellegéből adódóan a spontaneitás jellemzi.* Ezért koordinálása, irányítása során hallgatói *önkormányzatra kell támaszkodni.*

Az egyetem vezetésének, polgárainak olyan légkört kell teremteniük, mely *megbecsüli, ösztönzi, segíti, kezdeményezi a különböző értelmes közművelődési tevékenységeket.* Ennek során egyrészt magában az oktatásban jobban érvényesüljön a közművelődési jelleg, másrészt tiszteletben kell tartani az egyes közművelődési csoportok *önkormányzatát, autonómiáját, felelősségét, figyelembe véve azt is, hogy e csoportok ma és várhatóan a jövőben is jórészt autarchiára kényszerülnek.*

Kiemelten kell ösztönözni, segíteni, kezdeményezni az *aktivitást, kreativitást, önképzést, nyelvi-kommunikációs kultúrát, műszaki-technikai kultúrát, egészségügyi kultúrát, politikai kultúrát, a műveltséget, nemzeti tudatot, társadalomismeretet, társadalmi részvételt, az egyetemi közhangulatot, identitást fejlesztő közművelődési formákat, támogatni önkormányzatuk fejlődését. Radikálisan fejleszteni kell a kollégiumok feltételrendszerét, önkormányzatát.*

Az új, jelentős közművelődési szerveződések alakulásával párhuzamosan rugalmasan kell alakítani az egyetemi közművelődési bizottságot, következetesen elé vinni *a döntési, egyetértési, véleményezési jogkörébe tartozó minden anyagi, technikai, rekonstrukciós, személyi és egyéb kérdést, továbbfejleszteni a bevált pályázati rendszert.*

A közművelődés anyagi, tárgyi feltételeinek radikális javítása szükséges. Ennek érdekében: kezdeményezni kell, hogy *a minisztérium emelje fel, majd tartsa reálértéken a* ma 70 Ft/fő hallgatói közművelődési támogatást, és bővítse az egyetemi, főiskolai közművelődési bizottság éves pályázatának keretösszegét; *növelni kell a részesedési alapot,* ill. ebből és más közművelődésre is fordítható pénzeszközökből *a közművelődés részesedésének arányát;* a részesedési alap és a más forrásokból ifjúságpolitikai célra fordítható összegek felosztásában *egyetértési joggal részt kell vennie a közművelődési bizottság elnökének;* az egyetemi *fejlesztési alapból* növelni kell a közművelődést segítő fejlesztéseket, ennek felosztásában is biztosítani kell a közművelődési bizottság képviseletét; *decentralizálni* szükséges bizonyos fejlesztési, üzemeltetési eszközöket, jogköröket; már 1986-ban a *béralapból kell fizetni a művészeti csoportok mellett működő részfoglalkozású alkalmazottakat; az ECONOMIX és szakcsoportjai* bevételének minél nagyobb részét közvetlenül közművelődési célra kell fordítani; *a különeljárási díjakból* minél nagyobb összeget közművelődési célra hasznosítanunk; a különböző *jutalmazási keretekből* a közművelődési munka elismerésére is fordítani kell; bizonyos közművelődési rendezvények működésében egyes tanszéki, szakszervezeti pénzeszközök is hasznosíthatók; hosszabb távon a tandíjak, ösztöndíjmaradványok egy részét is célszerű erre fordítani. Mindehhez minden lehető intézkedést, kezdeményezést meg kell tenni, hogy *rugalmasabbá váljék az egyetem gazdálkodása,* az egyes területek között lehetővé váljék a pénzeszközök, maradványok átcsoportosítása. Az egyetem vezetésének és a Közművelődési Titkárságnak ezen felül is minden eszközt meg kell ragadnia, hogy az összegyetemi közművelődésnek *külső (minisztériumok, OKT, klubtanács, vállalatok, intézmények, alapítványok, pályázatok stb.) pénzeszközöket szerezzen.* Ezzel együtt is az egyes közművelődési csoportok jelentős részének önerőre kell támaszkodnia, ebben is segíteni kell őket. *Mindez érvényes a közművelődési célra is használható egyetemi technikai feltételek felkutatására, biztosítására és mind a rekonstrukciós tervekben, mind folyamatosan.*

A közművelődés-fejlesztési terv egészében is nyilvánosságra kerül, *megvalósításának elősegítése az állami, párt-, szakszervezeti és KISZ-szervek folyamatos feladata.*

—s

Új igazgató a könyvtár élén

— Beszélgetés Huszár Ernőnével —

Az egyetem központi könyvtárának új igazgatója Huszár Ernőné (46 éves). Pályájáról, munkájáról, elképzeléseiről beszélgettünk.

— *Vajon érdektelenségre utal-e, hogy csak egy pályázat (a tied) érkezett be az ország egyik legkorszerűbb könyvtárának igazgatói állására?*

— A tartózkodást inkább azzal magyarázom, hogy a könyvtárosi „világban" személyem eléggé elfogadott. Tagja vagyok a Magyar Könyvtárosok Egyesületének, az egyesületen belül pedig a társadalomtudományi szekció elnöki tisztét töltöm be.

— *Személyeddel első vagy, akit a könyvtárból neveztek ki igazgatónak. Miért vállaltad ezt a megbízatást?*

— A feladatot szükségszerűségnek fogtam fel. Ugyanis a helyi ismeretem és tapasztalatom arra kötelez, hogy tehetségem szerint járuljak hozzá a könyvtár előtt álló feladatok teljesítéséhez.

— *Úgy tudom, annak idején külker. szakon végeztél. Mégis, hogyan lettél könyvtáros?*

— Részben családi vonatkozások miatt jöttem a könyvtárba dolgozni, ugyanis a férjem is az egyetemen maradt. Középiskolai tanár szerettem volna lenni és az volt a tervem, hogy a munka mellett elvégzem a tanár „A" szakot. Egy évet el is végeztem belőle, de már akkor láttam, hogy végső soron a könyvtárban is helye van a közgazdásznak. Sőt minél több olyan szakembert kell alkalmazni, amilyen a könyvtár tudományos profilja. Ezzel csak emelni lehet a könyvtári szolgáltatás színvonalát. Így aztán nem is gondoltam többé arra, hogy elpályázzam a könyvtárból. 1965-ben megírtam doktori értekezésemet Japán külkereskedelméből.

— *Végső soron új szakmát kellett tanulnod. Milyen utat jártál be a könyvtárban az igazgatói megbízatásig?*

— A könyvtári szakmát a munkám során sajátítottam el. Mint diák csak az olvasóteremmel és a kölcsönzővel kerültem kapcsolatba.

Igazán csak ezután fedeztem fel, milyen is valójában a könyvtár, milyen a belső háttér, az úgynevezett műhelymunka.

Az első időben a könyvtár különböző részein dolgoztam és csak utána jelölték ki a végleges helyemet. Először megismerkedtem az Egyetemes Tizedes Osztályozással, az állománygyarapítás módszereivel. 1962-ben kerültem a bibliográfiai osztályra, ahol a dokumentációs, bibliográfiai, szerkesztői és kiadói tevékenység tudnivalóit sajátítottam el Kolos Miklós igazgatóhelyettes irányításával. 1970-ben lettem a bibliográfiai osztály vezetője. 1981-ben kineveztek igazgatóhelyettesnek. Ezzel párhuzamosan vezetője lettem az információs főosztálynak is. Ebben a munkakörben különösen fontos volt számomra, hogyan alakul tartalmilag az állománygyarapodás. Fontosnak tartom a beszerzett folyóiratok cikkeinek és a szakkönyveknek a visszakereshetőségét biztosító feltárómunkát és ezzel az olvasók minél jobb kiszolgálását. Bármilyen területen is dolgoztam, mindig a könyvtári információs munka végcélja, a felhasználási igények kielégítése vezetett.

— *Mióta könyvtáros vagy, 4 igazgató váltotta egymást.*

Melyik igazgató munkáját tartod követésre méltónak?

— Valamilyen szempontból mindegyiktől tanultam. Nem volt nehéz, mert alapvetően szeretek másoktól tanulni. Mindegyik igazgatóm szakmailag, emberileg más-más típusú ember volt. A könyvtárosi szakmát Miszti Lászlótól, első igazgatómtól tanultam, aki felvett a könyvtárba és szakmai ismereteim megszerzését irányította. Őt követte Gyenge Erzsébet, majd Neményi István. Az ő állami vezetői munkájukból a politikai, emberi vezetés vonatkozásait sajátítottam el. Wallesshausen Gyula igazgatása alatt szintén a szakmaitapasztalat-szerzés került előtérbe. Gondolom eredményeim és munkám alapján tartott érdemesnek arra, hogy kinevezzen helyettesének, hatáskört biztosítson elképzeléseim megvalósítására.

— *Te milyen vezetőnek tartod magad?*

— Vitatkozó típusú vezető vagyok, szeretem az értelmes vitákat, elmondom véleményemet, és elvárom, hogy velem is közöljék a munkatársaim a saját véleményüket. A parttalan vitát nem szeretem, ilyenkor lezárom a vitát és döntök. Általában arra törekszem, hogy a könyvtár szakmai vezetése közösen alakítsa ki a fejlesztési stratégiát. Vezetői készségem kialakításában jelentős része volt a társadalmi munkának. Voltam könyvtári szakszervezeti titkár, majd elnök és általános kari pártvezetőségi tag.

— *A könyvtárnak több mint 100 dolgozója van. Milyen a kapcsolatotok?*

— Szeretek elbeszélgetni az emberekkel, méghozzá közvetlenül a munkahelyükön. Itt közvetlenebbek az emberek, mint az igazgatói irodában. Ilyenkor fél szavakból még azt is megértem, amiről különben nem szívesen beszélnének.

— *Gondolom a könyvtárosi szakma elsajátításával új készségekkel is gazdagodtál. Ezzel kapcsolatban mondd, mennyit olvas egy könyvtáros?*

— Ez attól függ, milyen munkaterületen dolgozik. Korábban, amikor a bibliográfiai osztály munkáját irányítottam, káderhiány miatt is a dokumentálásra váró napi szakirodalom embermagasságig emelkedett az asztalomon. Évi körülbelül 21 ezer szakdokumentum feldolgozását ellenőriztem, és részben dokumentáltam. A munka nagyvolumenű kényszerítő hatása alatt sajátítottam el a gyorsolvasást. Olvasás közben megtanultam szelektálni, mi az, ami fontos, mi az amit átengedhetek. Ma is úgy olvasok, hogy egy rápillantással megállapítom, hol van hiba az anyagban. Ez már amolyan szakmai ártalom. Nem hagyhattam ki egy napot sem a feldolgozásban, mert tovább nőtt volna az olvasásra váró halom. Az ebben az időben szerzett ismereteim komoly alapozást biztosítottak mai munkámhoz, különösen a szakirodalom beszerzésének eldöntésében, az információs kiadványok szerkesztésének ellenőrzésében. Ma már jóval kevesebbet olvashatok, de néhány folyóiratot most is rendszeresen áttekintek. A korábban kialakult szokásoknak köszönhetem, hogy ma sem hagyom felhalmozódni az elolvasásra, ellenőrzésre, döntésre váró anyagokat.

— *Abban a különös helyzetben vagy, hogy családod is itt van az egyetemen. Férjed a külkereskedelmi tanszék docense, fiad, András, a népgazdaság-tervezési szak harmadéves hallgatója. Milyen hatással van ez a munkádra?*

— Amióta fiam egyetemista, sok mindenre felhívja figyelmemet. Noha túl nagy változást nem jelent számomra, mert mindig is hallgatópárti voltam és mindig is nagyon ügyeltem a diákok igényeire. Mindenesetre ha valami nincs meg a könyvtárban, s ezért a fiam fel van háborodva, meg tudom érteni. Ebből az „alulnézetből" is megpróbálok mindent elkövetni annak érdekében, hogy a könyvtár gyorsabban reagáljon az igényekre. A KISZ-bizottság titkárának korábban jeleztem, hogy jó lenne rendszeres összekötőt kijelölni, aki a hallgatók kívánságát tolmácsolná a könyvtárnak, akár nyilvántartási ügyben, akár szakirodalmi ellátottság tekintetében.

A férjem a könyvtári szolgáltatások rendszeres használója. A szakirodalmi témafigyelő szolgálatán keresztül is értékeli a könyvtári szolgáltatásokat.

— *Melyek a könyvtár előtt álló legfontosabb feladatok?*

— Nagyon-nagyon sok aktuális feladatunk van. Az első és legfontosabb feladat információszolgáltatásunk korszerűsítése, mindenekelőtt a számítógépes információs rendszer kialakítása, illetve a meglévő külföldi szolgáltatások közvetítése. A belső műhelymunkában a könyvtári üzem szervezettségének fokozása. Többek között szabályzatok kidolgozása, amelyek az intézmény zökkenőmentes működését biztosítják. Óriási feladat a szeptemberben indított teljes körű állomány-ellenőrzés. Minisztériumi rendelet 12 évente teljes körű ellenőrzést ír elő. A könyvtárban még csak részleges állomány-ellenőrzés volt 1964-ben. Előreláthatólag a munka 3 éven keresztül folyik. Sajnos a költségfedezete még nincs biztosítva. Az egyetemnek mint fenntartónak és a könyvtárnak kell kigazdálkodni az összeget, mert a leltárt tovább nem halogathatjuk. Fontos a muzeális értékű dokumentumok védelme, amely mind érték-, mind állagvédelmet jelent. Sok könyv szorul restaurálásra, ami szintén nagyon költséges. Sajnos hiányoznak a könyvtárból a munkához szükséges könyvkötészeti gépi berendezések is, amelyek szerepeltek ugyan a beruházási tervben, de beszerzésükre már nem futotta a keretből. Komoly gondot okoz az állománygyarapítási keret szűk volta is. A szakirodalom évről évre többe kerül, még a csökkentett folyóirat- és könyvpéldányszám is duplájába kerül a 6-8 évvel ezelőttinek. Ez a probléma országos rendezést igényel annál is inkább, mivel a könyvtár hovatovább nem tudja ellátni funkcióját.

Terveink közt szerepel az, hogy a könyvtárat tegyük minél nyitottabbá az oktatók és a hallgatók előtt, részben a szakmai kapcsolatok erősítésével. Szeretnénk sok-sok szakmai rendezvényt kínálni a könyvtár látogatói számára.

— *Ha nem itt lennél könyvtárigazgató, az ország melyik könyvtárában dolgoznál legszívesebben?*

— 25 éve dolgozom az egyetemi könyvtárban. Ez az első munkahelyem. Nem hiszem, hogy bárhol is tudnék így dolgozni, mint itt, ismerve a könyvtárakat és a feladataikat. Egyetemünk könyvtárában viszont beosztottként is szívesen dolgoznék, ezért sem mentem el innen.

H. E.

Egyetempolitikai klub

Verébátültetés vagy...?

Legutóbb Kovács Sándor volt a vendégünk. Az iparosoknak nem kell bemutatnom, sőt azok is, akik nyitott szemmel járnak, már sok helyen találkozhattak vele, például Tatán, vagy írásaival például a Közgazdászban. Tudása és különleges ízű humora fémjelezte ezt az estét is. Tagja a reformért felelős csúcsbizottságnak, ami nemrégiben állt össze.

A korszerűsítési terv kidolgozásának összefogása a csúcsbizottságra hárul, s a határidők néhol nagyon szűkek. Van egy olyan szemlélet, hogy ha változtatunk, változtassunk gyorsan.

A nézetek megoszlanak, hogy a korszerűsítést ki vezesse, és a tervekbe kinek legyen beleszólása. Tanáraink közül sokan azon a véleményen vannak, hogy egy szakértői gárda dolgozza ki a koncepció részleteit. Ennek egyes képviselői úgy gondolják, hogy csak kívülről és felülről jöhet a jó megoldás. Ez a stratégia azonban kiválóan alkalmas a felületi reformra. Vegyünk egy példát: egy fán verebek ülnek. Megrázzuk a fát, hogy a verebek felszálljanak. Gyorsan átrendezzük az ágakat, majd minden verébnek megmondjuk, hogy melyikre üljön. A gyorsaság a fontos, nem a tartalom. A stratégia hibája szembetűnő. Előnye lehet viszont, hogy a régi ültetési rendszerben nem született reform, hátha az újban születik.

Bihari Mihály a jó reform véghezvitelének 7 feltételét fogalmazza meg: koncepciózus, reformelkötelezett felső vezetés; kritikus tömeget alkotó bázis; külső és belső mozgástér; az irányítók készüljenek fel a konfliktusokra; legyen húzóérdekeltség a reform mögött; a részeredményeket intézményesítsék; nyilvánosság.

A kritikus tömeget alkotó bázis és a húzó érdekeltség létrehozása nehéz lesz. Egyetemünkön nincsen egyetemi, kari érdek. A tanszékek az igazi központok, és a tanszékek közt nincsen együttműködési kényszer. A tanárok alacsony fizetése kifelé fordítja őket a külső munkák felé, és csak a tanszékekhez kötődnek, amely a helyüket biztosítja. Nehéz ezeket az embereket a reformra „kényszeríteni", mert elvonja őket a pénzkeresettől, hiszen a reform sok energiát igényel, s velük rázatjuk meg azt a bizonyos fát, amelyről esetleg le fognak pottyanni. (Megjegyzem, hogy a verebek fele magasabb ágra vagy ugyanarra az ágra kerül, s reform-érdekeltség lehet az is, hogy ki-ki magasabb ágat érjen el.)

Az átalakulás útja új tevékenységek bevezetése lehet. Ha a régi tevékenységeket nem bántjuk, akkor az újakat szívesen vállalják a tanszékek. (Hiszen szeretnek mindenütt képviselve lenni.) Aztán majd fokozatosan átnőhet a régi az újba.

A reform külső feltétele egy átfogó társadalmi, gazdasági reform. (Azonban a KB csak 1989-ben fog foglalkozni a gazdasági reformmal.) Ez egy reális szempont, mert ha nincsenek meg a külső feltételek, mindenki hivatkozhat rájuk, ha nem akar semmit sem csinálni, de az igaz, hogy vagy lemondunk arról, amit csinálni szerenénk, vagy vállaljuk az ellenszelet.

Részemről nem bánom, ha nem lóg a hajam a szemembe, bizalmat szavazok a csúcsbizottságnak és kérek mindenkit, akit mindez nem hagy közömbösen: legyünk kritikus tömeget alkotó bázis.

Csernátoni Gabriella

Az alacsony jövedelműek helyzete hazánkban

– Interjú a KSH főosztályvezetőjével –

A szegénység fogalma nem tartozik a legkönnyebben megragadható kategóriák közé. A fogalom tisztázására, elemzésére történtek már kísérletek a magyar szociológiában. Mindezekből tudjuk, hogy az alacsony jövedelem korántsem az egyetlen, bár talán legfontosabb előidézője a szegénységnek. Vannak tehát, akik az alacsony jövedelműek közé tartoznak ugyan, de nem sorolhatók a szegények közé, mások esetleg magasabb jövedelmeik ellenére is ide sorolandók. A népesség legalacsonyabb jövedelmű 10 százalékába tartozók tehát (akiket a nemzetközi statisztikai gyakorlatban általában elfogadott megoldás szerint alacsony jövedelműeknek tekintenek) nem azonosíthatók a szegényekkel, de kétségtelen, hogy e csoport és a szegények csoportja között jelentős átfedések találhatók. A nagy tömegeket megfigyelő statisztika ezt a csoportot már jól meg tudja ragadni. Juhász Jánosné, a Központi Statisztikai Hivatal közgazdasági főosztályának vezetője, a népesség e legalacsonyabb jövedelmű tizedéről adott tájékoztatást.

— Kik tartoznak ma az alacsony jövedelműek közé?

— 1985-ben a legalsó jövedelmi decilisben mintegy 2500 Ft volt az egy főre jutó jövedelem.

Az alsó tized népességének 3/4-e aktív keresős, 1/4-e pedig aktív kereső nélküli háztartásokban él. Közel sem valós tehát az olyan elterjedt nézet, hogy az alacsony jövedelműek többsége nyugdíjas.

Az alsó jövedelmi decilisbe tartozó *aktív háztartások* összetétele nagyon eltér az aktív háztartások összességétől. Itt 100 aktív keresőre 180 eltartott jut, míg az aktív háztartások egészénél csak 64 fő. Ugyanakkor az alsó decilisbe tartozó keresők keresete csak 23%-kal alacsonyabb az átlagnál. A többgyermekes háztartásoknak eléggé nagy hányada tartozik az alacsony jövedelműek közé. Így pl. — az arányos 10%-kal szemben — a négy- és többgyermekes háztartásokban élők 64%-a, a háromgyermekesek 28%-a, a kétgyermekeseknek pedig 11%-a.

Az alsó jövedelmi decilisbe tartozó *inaktív háztartásokban* zömmel olyan egyedül élő nyugdíjasok vannak, akiknek a nyugdíja alacsony és nincs érdemleges kiegészítő jövedelmük, illetve olyan idős házaspárok, akik közül csak az egyik kap nyugdíjat, a házastárs pedig eltartott.

— Hogyan alakul a kép, ha nem a háztartások, hanem a különböző gazdasági aktivitású személyek szerint nézzük az alacsony jövedelműeket?

— Ebben az esetben az tűnik ki, hogy a gyesen lévőknek, a még nem tanuló gyerekeknek az arányosnál több mint kétszerese, 21—23%-a található az alsó jövedelmi tizedben, a tanulók 13%-a, a nyugdíjasoknak az arányosnál valamivel kisebb része, 9%-a, az aktív keresőknek viszont csak 5%-a. A 10 év előtti helyzethez képest jelentősen nőtt az alacsony jövedelmű rétegben a gyesen lévők, és a 6 éven aluli eltartottak száma, a nyugdíjasoké viszont csökkent. Mindez azt jelenti, hogy ebben az időszakban az ismert gondok ellenére nem a nyugdíjasok, hanem elsősorban a gyermekes, illetve főleg a többgyermekes családok relatív jövedelmi helyzete romlott. Ebben több tényező játszott szerepet.

Egyfelől a fiatalabb keresők keresetei az átlagosnál kisebb mértékben emelkedtek; a gyermekek bizonyos mértékig korlátozzák a szülőket a második gazdaságból származó jövedelmek szerzésében; csökkent a gyes reálértéke, és a családi pótlékok időnkénti emelése sem tudta kompenzálni ezeket a negatív tényezőket.

Másfelől a nagyon alacsony nyugdíjjal rendelkezők aránya a halálozások következtében jelentékenyen csökkent, továbbá a nagyon alacsony nyugdíjak emelése lépést tartott az árszínvonal emelkedésével, illetőleg kismértékben meghaladta azt.

Az alacsony jövedelműeknél a jövedelem összetétele is lényegesen eltér az átlagostól, nagyrészt az ide tartozó háztartások már említett sajátos összetételéből következően. Így pl. az első decilishez tartozóknál a munkából eredő jövedelem aránya, az átlagos 77%-kal szemben csak 54%, a pénzbeni társadalmi jövedelmek közül pedig a nyugdíj, a gyes és a családi pótlék aránya magasabb az országos átlagnál.

— Tegyünk egy rövid történeti összehasonlítást is. Mekkora különbséget jelent ma, illetve ötven évvel ezelőtt alacsony jövedelműnek lenni Magyarországon?

— A mai alacsony jövedelműek élelmiszer-fogyasztása, ruházkodása, lakáskörülménye lényegesen kedvezőbb, mint a harmincas évek országos átlaga, azaz az akkori, szerényebb életvitelű középosztály fogyasztási színvonala volt. További körülményeket figyelembe véve — pl. a tartós fogyasztási javakkal való felszereltséget — helyzetük lényegesen kedvezőbb. A technika fejlettségi szintjében fennálló különbségek miatt anakronizmus lenne egy olyan összehasonlítás, amelyik a mai alsó jövedelemtized ellátottságát az akkoriakhoz hasonlítaná. (Eszerint 100 alacsony jövedelmű háztartás közül mintegy 70 rendelkezik hűtőgéppel, kb. 90 mosógéppel, mind a száz rádióval, közel 90 televízióval, mintegy 20 magnetofonnal, fényképezőgéppel.)

— Készült-e valamiféle kutatás arról, hogy miként alakulnak a szegénységről alkotott lakossági vélemények? Mely tényezőktől függ, hogy valaki kit tart szegénynek?

— Igen, készült ilyen kutatás. Egy 1984 elején végrehajtott veleményfelvétel keretében 8000 véletlenszerűen kiválasztott családtól megkérdezték, hogy mekkora az az összeg havonta, ami csak nagyon szűkös megélhetést tesz lehetővé. Ezek az összegek a család összetételétől a családfő foglalkozásától, a lakóhely jellegétől és a tényleges jövedelmi szinttől függően meglehetősen tág határok között változtak. Azok, akik ténylegesen alacsony jövedelmi színvonalon éltek, tényleges jövedelmüknél *általában* alacsonyabb összegeket mondtak, azaz többnyire magukat még nem tekintették igazán szegényeknek. Ugyanakkor a magas jövedelműek számára már egy átlag körüli jövedelem is olyannak tűnt, ami csak nagyon szűkös megélhetést biztosít. Az egyedülálló aktív keresők Budapesten idei árszinten számolva átlagosan több mint 5000 Ft-ban jelölték meg ezt a nagyon szűkös megélhetést biztosító összeget, a községekben élő két felnőttből és két gyermekből álló családok viszont, egy főre számítva csak valamivel több, mint 1800 Ft-ban. Általában a megkérdezettek szerint csak nagyon szűkös megélhetést lehetővé tevő összegek Budapesten voltak a legmagasabbak és községekben a legalacsonyabbak, a család taglétszámának, illetve a gyermekek számának növekedésével csökkentek, a tényleges jövedelmi szinttel viszont együtt nőttek.

— A jövedelmeken kívül milyen tényezők játszanak még szerepet az életszínvonal szubjektív megítélésében?

— Az olyan aktív keresős háztartások közül, akik úgy ítélték meg, hogy javult az életszínvonaluk, minden második úgy nyilatkozott, hogy ebben lakáshelyzetük javulása játszotta a döntő szerepet. Jelentős — 15% — volt továbbá e háztartások közül azok aránya is, akiknél a gyermek elhelyezésével, illetve továbbtanulásával kapcsolatos problémák megoldása jelentették az életszínvonal javulásának fontos tényezőjét. Azoknál viszont, akik úgy érezték, hogy romlott az életszínvonaluk (az aktív háztartások fele, az inaktívnál több, mint kétharmad arányban), az egészségi állapot romlása volt a fő ok. De a magányossá, társtalanná válás is kelthet olyan érzetet, hogy romlott az életszínvonala a kérdezettnek, 15% ezt tekintette az anyagiak mellett a romló helyzet okának.

— Képes-e a statisztika az alacsony jövedelműek életmódját is megragadni?

— Erre valóban meglehetősen kevés statisztikai adat utal. Laksűrűségük — az aktív keresők körében — mintegy 60%-kal magasabb (2,3 fő szobánként), mint az átlagjövedelműeké (1,4 fő). A komfortos lakások aránya lényegesen alacsonyabb, például 100 lakásból csak 46 ellátott folyóvízzel (az átlagjövedelműek körében 85). A háztartások 12%-a nem rendelkezik saját lakással (ágybérletben, albérletben, rokonoknál lakik), míg az átlagjövedelműeknél ez az arány 3%).

Művelődési, üdülési, szórakozási kiadásaik csak mintegy harmadát teszik ki az átlagos jövedelműekének, kedvezményes üdültetésben is kisebb hányaduk részesül. Az alacsony jövedelmű háztartások kiadási szerkezetében nagyobb az élvezeti cikkek szerepe (11%), mint az átlagjövedelműekében (9%).

Nagyjából arányosan költenek kevesebbet — mind a felnőttek, mind a gyermekek — ruházkodásra. A gyermekek közül a kisebb gyermekek ruházkodási kiadásai azonban lényegesen elmaradnak az országos átlagtól, feltehetően amiatt, hogy — több gyermek lévén — ugyanazt a ruhát-cipőt egymás után több gyermek is használja.

A tartós javakkal való felszereltség — alapvető cikkek esetében (hűtőgép, mosógép, rádió, televízió) — csak kevésbé marad el az átlagostól, minőségük azonban lényegesen gyengébb, és a tartós javak jelentős része elöregedett.

ZS. E.

Versenykiírás

Az egyetemi tanács a „Jó tanuló, jó sportoló" verseny keretében minden évben értékes díjakkal jutalmazza a közgazdaságtudományi egyetemi tanulmányaiban és a sportban egyaránt kiváló eredményt elérő hallgatókat. Külön elismerésben részesülnek azok, akik egyetemünk sportegyesületében, a KSC-ben sportolnak.

A verseny rendezője az egyetemi tanács, a KISZ-bizottság, valamint a testnevelés tanszék.

A versenyen részt vehet az egyetem minden nappali tagozatos hallgatója, aki az adott tanév első félévi és második félévi tanulmányi eredményével és az elért legjobb sportteljesítményével a versenykiírás feltételeinek megfelel. Ezek: a két vizsgaidőszak leckekönyvi lezárásakor feltüntetett tanulmányi átlagok számtani középértéke alapján 3,5, vagy annál jobb eredményt kell elérni; bármely sportág bajnokságain egyéni versenyzőként, illetve csapattagként az illetékes szakszövetség által igazolható eredménnyel rendelkezik. (Azoknak a hallgatóknak, akik külső egyesületek versenyzői, illetve játékosai, sportolási engedéllyel kell rendelkezniük.)

A díjazás: az egyéni verseny győztese egy évig védője az MKKE egyetemi tanácsa által alapított „Jó tanuló, jó sportoló" verseny örökös vándordíjának; az 1—5. helyezett hallgatók tiszteletdíjban részesülnek; a 6—10. helyezettek emléklapot kapnak.

A versenyen való részvételre jelentkezni a testnevelés tanszéken beszerezhető nyomtatványon lehet december 31-ig.

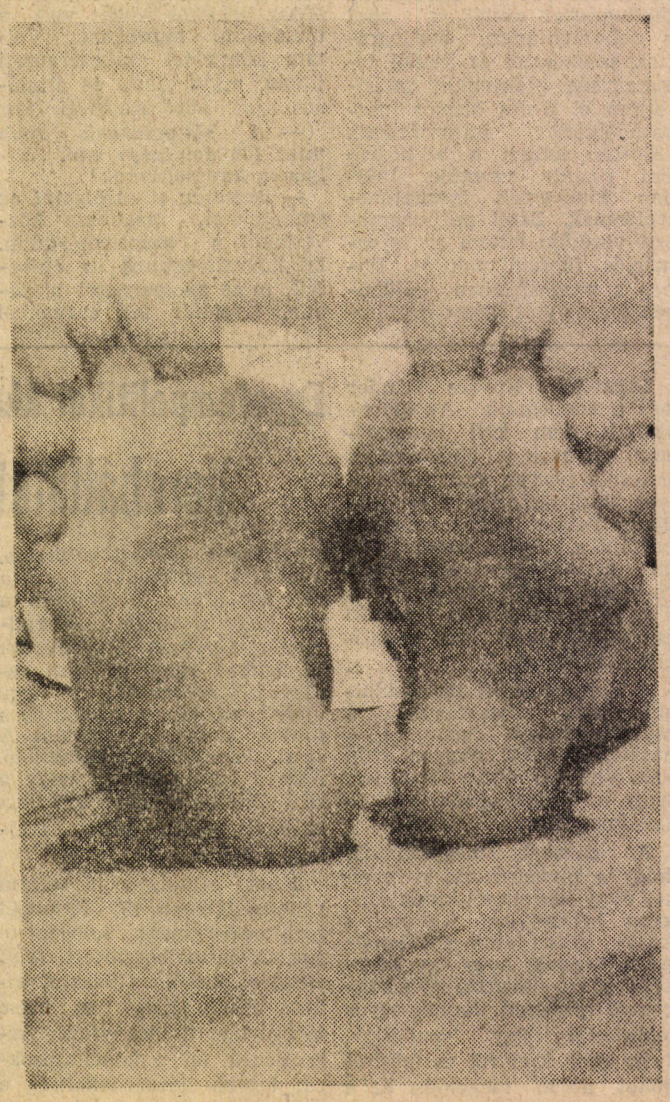

Mezítlábasok Fotó: Budai János

„Osztályharcot!"

67 éve alakult meg a KMP

A Kommunisták Magyarországi Pártjának előtörténete, a magyar hadifoglyok oroszországi forradalmi munkájával kezdődött. 1918. március 24-én megalakult az OK(b)P magyar csoportja. A magyar csoport 1918. július 10-i taggyűlésén elhatározta, hogy értekezletre hívja össze azokat a magyar kommunistákat, akik készek Magyarországon részt venni a kommunista párt megalakításában. Az értekezletet azonban el kellett halasztani, mert a csoport nagy része harcolni ment a frontra Kolcsak ellen. 1918. október 25-én az Oroszországban élő magyar kommunisták megvitatták a proletárforradalom magyarországi helyzetét. November 4-én Moszkvában a kommunista hadifoglyok megalakították a Kommunisták Magyarországi Pártját. A pártalakító konferencia határozata értelmében a magyar hadifoglyok és vezetőik nagy része visszatértek az országba, hogy létrehozzák Magyarországon a munkásosztály forradalmi, új pártját. A Szovjet-oroszországból hazatért kommunista hadifoglyok 1918 novemberében tárgyalásokat kezdtek. A megbeszélések eredményeként a hadifoglyok, a Forradalmi Szocialisták és a baloldali szociáldemokraták megbízottai 1918. november 24-én egy Városmajor utcai magánlakásban összejöttek, kimondták a KMP megalakulását és egyidejűleg megválasztották a párt központi bizottságát. A megalakult új párt vezető erejét, gerincét a volt hadifoglyok alkották, akik már tényleges ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkeztek egy forradalmi munkáspárt célkitűzéseit, vezetését, munkamódszereit illetően. A KMP első párthelyisége rövid ideig az Ügynök utca 17. számú házban, egy magánlakásban, majd a Visegrádi utca 15. számú házban volt, egészen a proletárdiktatúra kikiáltásáig. Itt volt a Vörös Újság szerkesztősége is. Innen irányította a KMP azt a munkát, amellyel a munkásosztály élére állva, rövid négy hónap alatt megteremtette a proletárdiktatúra előfeltételeit. A Vörös Ujság első számának vezércikke „Osztályharcot!" címmel ismertette a KMP programját, majd két nappal később, 1918. december 11-én „Nem kell alkotmányozó gyűlés" címmel — többek között — a következőket írta: „Elég volt a messiásváró hitegetésekből. A proletárság föladata építeni a munkástanácsokat, a katonák és földmívesszegénység tanácsait: elkészülni az utolsó, a döntő harcra a tanácsok kereteiben! Aztán pokolba az alkotmányozó nemzetgyűléssel. Kézbe a hatalmat és előre a proletárdiktatúrán keresztül a nemzetközi forradalom útján a szükségszerűség birodalmából a szabadság országába, oda, ahol nem lesznek elnyomók és elnyomottak és nem lesz többé proletár!

Építsétek, szervezzétek, erősítsétek a munkások, katonák és földmívesszegények tanácsait, hogy kezetekbe ragadjátok a kizsákmányolástól a megváltó hatalmat."

... szokatlanul meleg tavaszt jósoltak...

M. M.

Reformszótár (3.)

Differenciált képzés

Sorozatunk előző részeiben a moduláris és többlépcsős képzési rend, az induktív-konduktív módszer, valamint a többcsatornás finanszírozás kérdéskörét próbáltuk meg körbejárni. Most az egyetemfejlesztési terv talán leginkább kulcsfontosságú célját, módszerét, *az egyeni képességeket tekintetbe vevő differenciált képzés* fogalmát kíséreljük meg bemutatni.

Társadalmi fejlődésünk korábbi időszakában *az elsősorban mennyiségi, semmint minőségi célok* a tömegméretű mobilitást, a tömegoktatás megteremtését, egyfajta (akkor még felfelé való) *nivellálást* vonták maguk után. Így *az egyetemeken is a mennyiségi szempontok*, a hallgatóknak az akkor még fejlődő szakmastruktúrába való tömeges, *differenciálatlan*, csoportos betagolását szolgálták, a tervlebontásos rendszernek megfelelően szűk szakágazati, majd ágazati specializáció formájában. Felsőoktatásunk egészében — mint azt az 1981. februári politikai bizottsági állásfoglalás is hangsúlyozta — ez még ma is előtérben áll az „univerzális", egyetemi jellegű értelmiségi szakképzéssel szemben. *Ezt a helyzetet javította a hetvenes években egyetemünkön a szakágazati specializáció oldása, az alternáció bizonyos lehetőségeinek kialakítása, bizonyos személyes oktatási formák (proszeminárium, szakszeminárium) bevezetése, a korábban túlságosan adminisztratív eszközökre és nem teljesítményszint érvényesülésére épülő számonkérés valamelyes oldása; a különböző szakmai, közművelődési kezdeményezések (pl. szakkoléGiumok) engedélyezése stb.* Azonban kétségkívüli, hogy mindezek a fontos lépések *messze nem oldották meg az intenzív fejlődés követelményeinek megfelelő olyan értelmiségi közgazdászok képzését, akik „képesek komplex gazdasági rendszerekben gondolkodni, rendelkeznek a kreativitás, az önképzés, a specializálódás képességével, idegen nyelvet ismernek, politikailag, kulturálisan felkészültek és alkalmasak vezetői és közéleti feladatok ellátására"*, ami az egyetemfejlesztési terv megjelölt célja.

Mely tényezők teszik lehetővé a differenciált képzést? Nyilván nem elsősorban az alapvetően évfolyam-előadásokon, vagy 25-30 fős szemináriumi csoportokban folyó egységes tanmenet szerinti foglalkozások. *Ilyen előremutató tényező viszont a döntési alternatívák, választási lehetőségek, orientálva segített önállóság igen széles kiterjesztése mind a szűkebben vett oktatás, mind az összegyetemi és a hallgatói közélet területein, az ehhez minimálisan szükséges egzisztenciális feltételek alapján. Ilyen tényező a jól átgondolt, nem a formális jelenletre és nem a mai mechanikus vizsgacentrikus számonkérésre épülő követelményrendszer kialakítása, mely kritériumtárgyak, szigorlatok, tanulmányi átlagkövetelmények differenciált beszámításán alapul. És ilyen pl. a „tervlebontásos", deduktív képzési rend föloldása, a konvertálható alapképzés erősítése, az intézmények, szakirányok közötti mozgás, az interdiszciplináris és multidiszciplináris irányok, az áthallgatás jobb lehetővé tétele, a személyesebb oktatási, önképzési formák erősödése.*

Mindez azért létfontosságú, mert a „tömeg" az inkább mennyiségi jellegű célok szolgálatába volt állítható, de nem volt képes — és mint *tömeg, nem is lehet képes — minőségi célok önállóságot, tudatosságot is megkövetelő érvényesítésére. Az egyén azonban társadalmi és egyetemi céljaink elérésének nélkülözhetetlen és legfőbb záloga.*

B.

Az önigazgatás

A Társadalomtudományi klub politológiai sorozatának következő témája: az önigazgatás. A kerekasztal-beszélgetés felkért résztvevői: Bauer Tamás, Soós Károly Attila és Tardos Márton.

A rendezvényre november 27-én, szerdán 19 órakor kerül sor a Makarenkó utcai színházteremben. A beszélgetésre az egyetem minden polgárát szeretettel várjuk!

Társadalomtudományi klub

Ipar kari tanács

Vita a vizsgák körül

Rövid a vizsgaidőszak

Kerékgyártó Györgyné az ipar kar dékánja a kari tanács ülésén *először Szűcs Juliannának, a számvitel tanszék nyugállományba vonult munkatársának köszönte meg áldozatos munkáját* a kari szakszervezeti titkári tisztről való lemondása alkalmából. A november 12-én tartott ülés első napirendi pontjaként *az alkotószabadság rendszerének kari működéséről szóló* beszámolót tárgyaltak meg. *Sok hozzászólást váltott ki az a tény, hogy az oktatók a rendelkezésre álló kutatói szabadságoknak csak kisebb részét veszik igénybe.* A felszólalók egyetértettek abban, hogy ösztönözni kell az oktatókat ezen lehetőségek kihasználására a jobb kutatási-oktatási eredmények érdekében.

A tanszéki demonstrátori rendszer idei kari tapasztalataival kapcsolatban technikai problémák merültek fel. A pályázatok nagyobb nyilvánossága, a tiszteletdíjak elosztásánál a teljesítmények szerinti differenciálás, illetve a pályázatok korábbi időpontban való odaítélése mellett hangzottak el érvek többek között.

A harmadik napirendi pont az 1984/85-ös tanév *második félévi vizsgatapasztalatairól szóló* részletesebb beszámoló megvitatása volt. *Vági Ferenc* (agrár tanszék) *a vizsgák személytelensége, a diplomamunkák alkotó jellegének háttérbe szorulása ellen szólalt fel.* Szükségesnek tartja a vizsgáztatás jobb anyagi elismerését ahhoz, hogy *a vizsgáztatók ne kényszerűségnek érezzék ezt a munkát,* s így a hallgatók teljesítményeinek segítésére figyelhessenek a vizsgák során. *Rácz Erzsébet hallgató felvetette a vizsgák kalkulálhatatlanságának problémáját. Szólt a pontozási rendszerek, a példasorok különbözőségétől kezdve a rövid vizsgaidőszakok problémáján keresztül az egyes vizsgáztatók közti nagy különbségekig sok mindenről. Gábor R. István* (munkagazdaságtan t.) és *Baricz Rezső* (számvitel t.) síkraszállt amellett, hogy *az államvizsgákon a hallgatóknak a diplomamunkájukhoz kapcsolódó kutató tevékenységét, tudását kérjék számon,* hiszen a szaktárgyakból beszerzett szigorlati jegyek úgyis beleszámítanak az államvizsgaeredménybe. *Kovács Ferenc* (közlekedés t.) és *Vági Ferenc* ezzel szemben az érvényben levő államvizsgaszabályzatra, valamint arra hivatkozva, hogy a diplomába *x vagy y szakos* közgazda megjelölés kerül, *a szaktantárgyi kérdések szükségességét hangsúlyozta.*

Az ülés három és fél órán át tartott.

K. S.

A Közép-Európa Klub

Immár *hatodik évadját kezdte* meg az idén a KISZ-bizottság Közép-Európa Klubja. A klub megnevezés egy kissé megtévesztő, hiszen sem állandó klubhelyiség, sem állandó tagságunk nincs, de ez nem is cél. Valójában egy kéthetenként rendszeresen jelentkező vitaestsorozat vagyunk, amelynek legfőbb *célja hazánk és a környező középkelet-európai kis nemzetek múlt- és jelenbeli sorskérdéseinek elemzése és megvitatása.* Ezen belül különös *súlyt helyezünk a sorsközösségi eszme ápolására, a Kárpát-medence magyar kisebbségi sorsának bemutatására és a nemzeti önismeret fejlesztésére.* Országosan is nagyon kevés klub foglalkozik ezekkel a fontos kérdésekkel, ami pedig a sajtót illeti, e téma túlnyomórészt a kis példányszámban megjelenő (jobbára vidéki) irodalmi-kritikai folyóiratok hasábjaira szorul. Éppen ezért úgy vélem, hogy a Közép-Európa Klub *fontos, hiánypótló funkciót tölt be.* Az egyetemekről kikerülő hallgatóknak nemcsak szakemberekké, de felelősen gondolkodó, egészséges nemzettudatú, és a nemzeti sorsproblémákról bizonyos tájékozottsággal bíró értelmiségiekké is kell válniuk, márpedig a hivatalos tanterv ilyen ismereteket csak kis mértékben tartalmaz. (Ami természetesen nem baj, hiszen nem ez az alapvető funkciója.) *Egy Közép-Európa Klub-rendezvény nemcsak a tájékozódásra és a műveltség csiszolására, de a vitakészség fejlesztésére is kiváló alkalmat teremt.*

A Közép-Európa Klub az új tanévben a Társadalomtudományi Klub részeként folytatja tevékenységét, a tavalyi szervezőgárdával: Németh Zsolt, B. Kiss Tamás, Meleg József. Az első félévi műsor összeállításánál szociológiai és közművelődési témákra helyeztük a hangsúlyt, szemben a tavalyival, amikor egyértelműen a történelmi-nemzetiségi témák domináltak.

Szeptember 26-án kezdődött a sorozat *a csehszlovák közgondolkozás történetének és jelenének megvitatásával.* Vendégeink voltak: *Bába Iván* és *Holka László* történészek. Előadásukban a múlt század elejétől, *egy-egy kiemelkedő gondolkodó eszméin keresztül mutatták be a cseh nemzeti identitástudat fejlődését és a cseh történelem fontosabb fejezeteit.* Így hallhattunk *Frantisek Palacky-ról,* a kiváló államférfiról és történészről, aki a múlt század elején megírta a cseh nemzet történetét és *megfogalmazta a szláv történetírás alapvető dogmáját a germán és a szláv nemzet jelenbeli különbségeiről és örök harcáról.* A század végén jelentkezett műveivel *Tomas Masaryk,* a prágai egyetem filozófiatanára, aki a *„hőzöngő entellektuel" ellenzékiséget testesítette meg. Azt vallotta, hogy az értelmiségi viták és a mindennapi művelődés demokratikus légkörében kell kitágítani a nemzet horizontját és pallérozni az identitástudatot, mert kultúrnemzet számára — amelynek nincsenek önálló állami keretei — — ez a felemelkedés útja.* Masaryk később politikailag is aktivizálódott, jórészt *az ő nevéhez fűződik a Csehszlovák Köztársaság megteremtése,* amelynek haláláig elnöke maradt. A XX. század derekától az írók válnak a közgondolkodás prominenseivé: *Karel Capek,* majd a század második felében a cseh irodalom közép-européerjei: *Bohumil Hrabal, Wladislav Fuks, Vladimir Páral és Milan Kundera. Gondolataikban közös a közép-európaiság eszméje, valamint a huszitizmustól induló, romantikus heroizmustól mentes, humanista cseh műveltségeszmény és progresszív hagyomány büszke vállalása.*

A második klubesten hangzott el *Elek István előadása a területi elosztás anomáliáiról és a falu gyarmatosításáról. A szocializmus negyven éve nem tudta megszüntetni a vidék öröklött elmaradottságát, sőt sok tekintetben a különbségek még fokozódtak is,* hiszen a szocialista nagyipar megteremtését a mezőgazdaságban megtermelt nemzeti jövedelem elvonásával finanszírozták, ami a mezőgazdasági-falusi népesség kíméletlen kiszipolyozását jelentette. Az 1971-ben elfogadott Országos Településfejlesztési Koncepció, a „minél nagyobb, annál több pénzt kap" elve *konzerválta az egyenlőtlenségeket és a kis települések lakosságának hátrányai kumulálódtak.* Bár az új Terület- és Településfejlesztési Tervezet, és az erre épülő 1985. áprilisi országgyűlési határozat reálisan tárják fel a helyzetet, és javaslataik radikálisak, számottevő *javulásra kevés a remény. Hiányzik ugyanis a szükséges pénz,* emellett az apró falvas területek népessége már teljesen és visszavonhatatlanul megbomlott, dezorganizálódott a mindennapi funkcionálásban.

Október 23-án *a cigánykérdés megvitatásával folytatódott a klub sorozata.* Vendégünk, *Havas Gábor szociológus nagy léptékű történelmi megközelítéssel elemezte, hogy hogyan alakult a cigányság társadalmi alaphelyzete a középkor végétől napjainkig.* Fejtegetéséből a legfontosabb *leszűrhető tanulság az,* hogy az — *a közvéleményben szívósan megrögződött — vélekedés, miszerint a cigányság alapvetően faji-etikai jellegzetességei miatt képtelen beilleszkedni a modern társadalomba, meglehetősen elnagyolt és felületes. Nem veszi figyelembe a cigánytársadalom heterogenitását, valamint történelmi fejlődésének sajátosságait.* Vannak olyan cigánycsoportok, amelyek már a múlt század közepén azon a helyen éltek, ahol most, a különbség köztük és a szegény falusi agrárnépesség között gyakorlatilag eltűnt. Ugyanakkor nagyobb részük a modern ipari társadalom kialakulásával elvesztette megélhetési lehetőségeit, amelyekkel korábban hozzá tudott kapcsolódni a társadalomhoz. Primitív, de életüknek értelmet adó és identitástudatukat valamilyen fokon fenntartó tradícióikat ez a folyamat széttörte. *A szocialista iparosításba való (kényszerű) bevonásuk vajmi keveset javított a helyzetükön; a cigányság ma is a magyar társadalom legszegényebb és legkiszolgáltatottabb rétege.*

A Közép-Európa Klub következő két rendezvénye: *november 20-án a felvidéki magyar Iródia-mozgalom* (írók, költők, szociográfusok) képviselőivel találkozunk, *december 4-én* pedig *Kiss Gy. Csaba a lengyel közgondolkodásról tart előadást.*

Meleg József

„Tényleg én vagyok Mercutió"

Beszélgetés Szakály Györggyel

2. RÉSZ

A második beszélgetés nagyon nehezen jött létre. Egy szellemes, humoros beszélgetőpartnert vártam és egy pattogó, ideges, fáradt embert kaptam.

— Két nap múlva utazom Dortmundba és addig még kétszer táncolom a királyfit a Bartók-esten. Értsd meg, nincs egy fél percem sem!

— *Várják a folytatást. Nem tudnál mégis...?*

— Talán holnap, előadás előtt.

Másnap egy fáradt „öregember" nyit ajtót.

— Mégsem utazom, csak öt nap múlva, mert megfázott a kinti partnerem. Ha most hagynál, tudnék előadásig pihenni egy órát.

Két nap múlva ismét kisimult arcú, mosolygó fiatal srác mondja:

— Végre kialudtam magam a hét végén. Jöhetnek a kérdések.

— *Ahhoz képest, hogy alig kezdődött meg a szezon, elég hajszolt vagy.*

— A nyár végén három hét alatt Dortmundban betanultam egy új háromfelvonásos balettet, amit nagyon szerettem, de igen feszített munkatempót jelentett. Itthon pedig már ment a *Rómeó és Júlia,* és a *Fából faragott királyfi,* a Madáchban pedig sorozatban a *Macskák.* Közben Torinóban voltunk, a *Giselle*-ben Albertet táncoltam. Onnan utaztam Dortmundba a bemutatóra. Itt nagy volt a tét, mert egy újjáalakuló együttes bemutatkozó előadásán szerepeltem. Nagyon fontos volt, hogy sikere legyen a darabnak, mert ettől függ, mennyire fejleszthetik, támogatják az együttest. Örülök, mert nagy sikere volt és a többi darabnak is, az őszi hónapban. Nekem azonban egy kicsit sűrű volt ez a program, úgyhogy jól is jött a pár nagy kényszerpihenő.

— *Hány szereped van?*

— Legalább negyven.

— *Hogy lehet mindezt fejben tartani? Mi segíti a szerep, a mozdulatok memorizálását, hiszen nincs szöveg?*

— Elsősorban a zene. A történet is segít, ha olyan a darab. De ne felejtsd el, hogy ez egy nagyüzem, rengeteget gyakorolunk, és ez nem véletlen. Addig ismételgetjük, amíg úgy érzem, a lábamban, a testemben van a szerep. Előfordult, hogy elfelejtettem valamit és magnóról addig hallgattam a zenét, amíg egyszer csak eszembe jutott a mozdulat. Persze a táncosok és a szerepek is különbözőek (ebből a szempontból).

Volt olyan szerepem — Sztravinszkij *Agon*ja, Balanchine koreográfiájában —, aminél szigorúbbat és precízebbet nehezen tudnék elképzelni a zenében és koreográfiában egyaránt. Iszinyú nehéz volt a tempót tartani, állandóan számolni kellett, különben képtelen lettem volna megcsinálni. Az Operaház zenekara csak azért tanulta meg, mert a balettkar be akarta mutatni. Azóta — 6 éve — nem került újra műsorra.

És volt olyan szerepem is — *A cédrus*ban a Sas —, amit egy délután tanultam meg és csak egyszer táncoltam. A következő alkalommal egy év múlva, idén Moszkvában a magyar napok díszünnepségén, egy próbával táncoltam és pontosan emlékeztem mindenre. Pedig ez is nagyon nehéz szerep, talán a legnehezebb a darabban. Van összehasonlítási alapom, hiszen elsősorban a Festőt táncolom.

A Sas, Csontváry fétisállata, ebben a jelenetben szárnyalni tanítja a művészt. Kb. 5-6 percig táncol egy dinamikus dobszólóra. Ebben minden benne van, ami a táncosnak nehéz: a mozdulatvilága, a tempóváltások, az erősödő ritmus, és közben nincs semmi pihenés. Mindezt összehangoltan a Festővel — magyarázza nagy hévvel és közben csillog a szeme.

— *Látom, hogy ezt a szerepet minden nehézsége ellenére szereted.*

— Hát persze. Seregi darabjaiban nagyon jó szerepek vannak, kivétel nélkül mindet szeretem és jó is vele dolgozni.

— *Megzavar, ha valami miatt nem vagy tökéletes szinkronban a zenével, a ritmussal?*

— Borzasztóan — vágja rá azonnal a választ. — Balettelőadáson nagyon észnél kell lenni. Nincs ügyelő, aki figyeli a darab menetét és beküld. A karmester dirigálja a zenét vagy jön magnóról, és mindenkinek tudnia kell a dolgát, mikor mit.

— *A karmester nem követi a táncos tempóját, ha érzi, hogy nincsenek szinkronban?*

— Nem jellemző. Előfordult már, hogy nem volt időm rendesen letenni a partnernőmet, mert a zenében már elhangzott a következő „mozdulatom" és sietnem kellett.

— *Ilyenkor mit csinálsz?*

— Mit csinálnék — csodálkozik —, magamban dühöngök és persze próbálom korrigálni.

— *Beszéljünk a szerepeidről. Pl. A próba c. rockbalettről, amely az utóbbi évek talán legvitatottabb darabja volt. Szakmai fogadtatása meglehetősen vegyes, ugyanakkor nehezen lehet rá jegyet kapni, az előadás végén pedig a közönség hosszú percekig tapsol. Júdás szerepében ambivalens érzelmeket játszol és váltasz ki a közönségből. Júdás negatív figuraként rögzült az emberek tudatában, mégis az után a jelenet után, amikor elárulja Jézust, minden alkalommal nyíltszíni tapsot kapsz. Ez negatív figuráknál ritkaság. Vajon mi az oka?*

Szakály György a Csodálatos Mandarin szerepében

— A balettnek a közönségnél számunkra is váratlan nagy a sikere. Számomra a Júdás sikerszerep, pedig nem bíztam benne. A próbák idején sok vitánk is volt. Én úgy gondolkoztam, hogy nincs olyan ember a világon, aki bejön az első jelenetben és gonosz, mint Júdásnak kellene lennie az elképzelés szerint ebben a darabban. Korábban olvastam Ördögh Szilveszter Koponyák hegye c. könyvét és ez a felfogás úgy látszik nagy hatással volt rám. Talán ezért is vitatkoztam. Szóval, az én Júdásom olyan ember, aki nem jobb és nem rosszabb a többinél. Látja, hogy Jézus olyan helyzetet teremtett, ill. már ebben sodródik, amin nem tud úrrá lenni. Rádöbben, hogy ennek véget kell vetni és hosszú tépelődés után beavatkozik azzal, hogy feladja Jézust és vállalja az áruló szerepét. És pont ezzel lehetőséget ad a továbblépésre és Jézusnak is a mártíromságra, tehát tulajdonképpen segíti.

— *A közönség, úgy látszik, megérzi és átérzi ennek a felfogásnak a lényegét. A darab hibái ellenére ezért a sok taps.*

— Persze az is lényeges, hogy szerencsém volt a szereposztással, mert Lőcsei Jenő és Metzger Márta ehhez a verzióhoz ideális társak.

— *Seregi László fantasztikus, átütő sikerű Rómeó és Júliájában, amit tavasszal mutatott be az Operaház, Mercutiót táncolod. A kritikák szerint megrázóan és szikrázó humorral. A balettintézeti vizsgaelőadásodon egy másik koreográfiában Thybalt voltál, egy teljesen más jellem. Mit szóltál Mercutióhoz?*

Most ismét felélénkül, még a testtartása is feszesebb, úgy meséli:

— Először csodálkoztam. Miért pont Mercutió? Láttam Sipeki Leventét a régi verzióban, meg a Zefirelli-filmet is, vagy háromszor annak idején és egész más alkatú Mercutió volt az emlékeimben, mint én vagyok. Azután elolvastam újra a darabot, meg ismerem Seregit. Gondoltam, ha engem választott, akkor biztos nem véletlen. Elvégre is két éve ebben élt, másra sem tudott gondolni. Kész koncepcióval jött, biztos százszor végigzongorázta a szereposztás lehetőségeit is. Aztán, amikor próbáltunk, már ösztönös védekezésből sem törődtem a már látott alakításokkal. Pedig a videószobában „éjjel-nappal" a film ment, mindenki azt nézte. A Nemzetiben sem néztem meg, csak később, amikor már lement a bemutatónk. Végül nagyon megszerettem ezt az összetett figurát. Úgy éreztem, tényleg én vagyok Mercutió, ki más is lehetne. Óriási volt ebben részt venni!

— *Úgy vettem észre, hogy Seregi Lászlót nagyon becsülöd.*

— Művelt, impulzív, rendkívüli ember, hihetetlenül jó koreográfus és színházi szaktekintély. Igazi színházat csinál, mindenhez ért. Biztos tudod róla pl., hogy képzőművész volt. És ami a fő, hogy kész elgondolásai vannak, az elejétől a végéig: cselekmény, jelmez, díszlet, mozgás, térhatás, színek — minden. Ez ritkaság. És most, a Rómeóban mindezt megint látványosan fölmutatta. Nem véletlen a nagy siker. Ilyen szellemi légkörben könnyebb dolgozni és eredményt produkálni.

Pavkovics Mária

A társadalomtudományi klub programjából

A klub e félévi utolsó programjaihoz érkezett. A politológia sorozat hátralévő előadói: november 27-én, szerdán Bauer Tamás, Soós Károly Attila és Tardos Márton (az önigazgatásról), december 3-án kedden pedig Kéri László (az ifjúság politikai szocializációjáról, a Rajk László Szakkollégiummal közös rendezésben). A Közép-Európa klub december 4-én szerdán búcsúzik az óévtől, Kiss Gy. Csabával beszélgetünk, A lengyel közgondolkodás és a Közép-Európa címmel. A közművelődési sorozatban november 25-én hétfőn Szilágyi Domokos-esttel emlékezünk a tragikusan fiatalon elhunyt jelentős erdélyi költőre. Aki előadja: Dóczy Péter színművész és Lőrinszky Attila, bögön. Valamennyi említett rendezvény a Makarenko utcai épületben, este 19 órakor kerül sorra. A közművelődési sorozat december 10-re tervezett évzáró programja még nem végleges. Köszönjük az aktív részvételt eddigi estjeinken, és egyben egyetemünk minden polgárát szeretettel várjuk továbbra is!

Társadalomtudományi klub

Csodabogár?

„Nem várhatsz széttárt, vagy feltett kézzel!"

Egy fél vodka Kalotay Kálmánnal

(Három év előtt, hetedik tdk-ja alkalmából beszélgettünk a lapban az akkor végzős Kalotay Kálmánnal. Azóta sok minden történt: hamarosan már le is jár tudományos ösztöndíja; a nyáron formailag elszakadt a Rajk László Szakkollégiumtól, ahol lakott, élt, szenior volt; néhány hete megnősült, s valahogy lakáshoz jutott. Az egyetemi tdk-tanács titkáraként és mindeneseként folyamatosan szervez, vezet, gépel továbbra is; részt vesz a közéleti fórumokon; angol, spanyol, orosz felsőfoka mellett szakszöveget németül, franciául, portugálul is olvas, fordít — ezzel egyébként keres annyit, mint a fizetése. Társadalmi munkában világgazdaságot tanít az egyetemen; jutalmat az egyetemtől még sohasem kapott; természetesen nyelvpótlék sem jár neki. Csodabogár? Ember? Ezt szeretném megtudni róla, tőle.)

— Természetes számomra, hogy többet vállalok magam előtt, mint amennyit a környezet tőlem elvár. A családi indíttatás ösztönzött arra, hogy amit tudok, azt ne csupán elvégezzem, hanem rendesen végezzem el. Szüleim tanáremberek, mindig arra sarkalltak, hogy az számít, amit az ember letesz az asztalra. És ha rendesen letettem, akkor valami újba fogjak bele. Hogy ezt tegyem, azt otthon tanultam, de hogy hogyan, milyen irányultsággal, azt itt az egyetemen, elsősorban a Rajk Szakkollégiumban.

Az említett felfogás, tevékenység önmagában is hasznos, de könnyen csupán formális dolgok teljesítésére szűkülhet, vizsgák abszolválására, papírok megszerzésére. Pedig egyáltalán nem mindig és nem elsősorban az az értékes, amiről papírt adnak. Az is fontos lehet, ami nem jelenik meg különböző bizonyítványokban és oklevelekben: ez egyetemünkre különösképp áll. Rengeteget vitatkoztam a szüleimmel, hiszen ők főleg a papírt várták, én pedig hiába érveltem azzal, hogy mi mindent lehet tanulni, tenni a tananyag mellett, helyett is. Persze, nem „magyarázom a bizonyítványom" módjára tettem ezt, azt hiszem, népköztársasági ösztöndíjjal, ötegészes diplomával megtehettem. (Ez egyáltalán nem emészti fel egyetemünkön a diák minden energiáját, sőt!) Mit is jelentett ez? 18 éves koromig az egyenlősdit célzó (de meg nem valósító) oktatási gépezetben voltam megmunkálandó tárgy. Nem ösztönzött gondolkodásra, nem ösztönzött arra, hogy vállald magad, hogy állj ki magadért. Szüleim is — bár szép könyvtárunk volt otthon — akaratlanul visszafogtak: féltek, féltettek. A tananyag mellett, helyett szívesen leemeltem egy-egy könyvet, hogy ugyanarról többet, mást is tudjak. Féltettek, mert láttam: léteznek alternatív információforrások — persze ezt akkor még nem neveztem így —, léteznek különböző szemléletek. Keserű történelmi tapasztalatok alapján féltettek a többtől, a mástól. Mindegyre óvtak, hogy

húzd meg magad az átlagban,

ne nyisd ki a szádat. Tulajdonképpen ellenükre, mégis általuk jutottam el a többhöz, a máshoz, ellenük lázadva, de végül is az ő révükön, az ő szellemükben.

Teljesítmények alapján aztán már igazán bírálhatod a tananyagot, az oktatást. Azt hiszem, alapelv lehet, hogy arról mondhatunk bírálatot, amit ismerünk, értünk. És fontos, hogy az ember másokkal, de magával szemben is igényes legyen.

De miért?

Ez az izgalmas kérdés itt az egyetemen! Hiszen nem azért nem igényes mindenki, mert eleve nem akar jó szakember, értelmiségi lenni. Nem! De hát egyetemünkön (és társadalmunkban) a teljesítménynek, az igényességnek közvetlen anyagi haszna nincsen, presztízse sem, nemgien ösztönöz erre senki és semmi. Mi mozgathat valakit mégis? Az önbecsülés. Hogy merjen a saját szemébe nézni. Az, hogy, ha bele akarsz szólni a világ dolgaiba — persze ezt sem igen veszik szívesen —, ha elégedetlen akarsz lenni mások munkájával, magatartásával, akkor nem lehetsz te is ugyanolyan. Nem hivatkozhatsz arra, hogy más is csak ugyanúgy (nem) csinálja. Nem visz előre, ha a szerelő szidja a mogorva eladót, az eladó meg őt, hogy selejtmunkát végez. Milyen alappal várjak emberséges bánásmódot másoktól, ha a saját portámon sem söprök tisztességgel?

Egyetemünkön (és társadalmunkban) érvényesül ugyan valamiféle teljesítményelv, de ez gyakran formális csupán, és az sem mindegy, hogy milyen tartalommal. Jellemző például az a szemlélet, hogy tanulj nyelvet, hogy meglegyen róla a papírod. Ez egy köztes állapot, jobb, mintha nem tanulnánk, de kevesebb, mintha azért tanulnánk, mert igazán használni lehetne, kellene. Ez a köztes állapot nem ad irányultságot, értékorientációt, hogy saját fejedben el tudd rendezni a világot. Nemcsak az fontos, ami hivatalosan is használható, hanem az is, ami a használatban irányító lehet. Nemcsak az, hogy a világot elfogadd, hanem az is, hogy te válassz, mit szeretsz benne és mit nem. Ezt hiányolom az oktatásban. Nem szabad a dolgokról csupán a hivatalos álláspontot megtanítani, hanem a különböző álláspontokat, hogy vajon ki, miért mondja, gondolja úgy, és ösztönözni, segíteni, hogy értékrendszered, értékválasztásod alapján te magad válaszd ki, ami tetszik. Ehhez kell, hogy legyen világképed a magyar valóságról, hogy a dolgokat — ne dogmatizmussal vagy mechanikus ellendogmatizmussal — elhelyezd magadban ennek alapján. Enélkül, csupán ismerethalmozással — és ez sajnos jellemző —

csak kóricálhatsz a vakvilágban.

Például a gimnázium (a debreceni gyakorló) főleg a továbbtanulás biztosítására koncentrált, ebben sokat segített is, de a világban való boldogulásban, az egyéni világkép kialakításában már sokkal kevesebbet.

Mondok egy példát. Osztályfőnökünk mechanikusan felosztotta az osztályt fizikai és szellemi származásúakra, és eszerint próbált mechanikusan különbséget tenni. Ez gyakran ellentétes hatásokat vált ki. A Rajk Szakkollégiumnak szintén fontos célja saját tagjai körében a társadalmi mobilitás és az esélyegyenlőség elősegítése. Azonban nem vonalat húz az emberek között, hanem a vonalakat oldja, nem adminisztratívan, kényszerjelleggel szabályoz, hanem több dimenzióban, a kisközösség együttélésének mindennapjaiban észrevétlenül alakítja ki a (nem teljesen egységes) értelmiségi normákat, szerepeket és a demokratikus együttélési szabályokat. Más az iskolai F-betűzés, és más, ha társad

borozgatás közben esetleg elejti,

hogy ezt meg ezt feltétlenül érdemes elolvasni, ha példája nyomán te is elmélyedsz valamiben, te is tdk-t írsz, te is — észrevétlenül — közösségi szerepeket vállalsz.

Makroszinten sem pusztán felülről és adminisztratívan kell szabályozni ezt a kérdést, hiszen inkább az iskolai, művelődési, lakóhelyi kisközösségekben, szakkollégiumokban, népfőiskolákon, az együttélés folyamán alakulhatnak ki az egyenlőbb esélyek, az emberségesebb társadalmi mechanizmusok. Ehhez persze az sem árt, ha a többség nem a mindennapi betevőért gürcöl, sem az egyetemen, sem a társadalomban. De az sem, ha a hivatalos intézményrendszer nem csupán — jobb esetben — tűri, hanem segíti, orientálja, ösztönzi e kisközösségeket, egyesületeket, önkormányzatokat. Nem minden gyanús, ami alulról jön! A hivatalnak nem elsősorban minden részletet ellenőrizni, irányítani kell. Minden részletet a hivatalból irányítani úgysem lehet.

De hát ma az embernek valahogy meg kell élni, alapvető dolgokat megszerezni, és ez a bürokrácia útvesztőivel együtt szinte minden idődet elveszi. (Most jutottam lakáshoz, úgyhogy tudom.) Okosodni, művelődni meg ott van a tévé, a napilap, mely a fél országnak túl magas, a másik felének túl alacsony. Pont ilyen az oktatás. Ilyen rétegzett társadalomnak sokkal rétegzettebb, sokszínűbb közművelődés, tömegkommunikáció, politikai intézményrendszer kell, ugyanígy sokkal differenciáltabb oktatás is. És mind legyen kevésbé „hivatalos", sokkal személyesebb! Megkérdőjelezhető az egységes évfolyam-előadások, a 30 fős szemináriumok hatékonysága. Ez úgy érzem, még az információk átadására sem alkalmas, nemhogy az említett értékorientációra. Ez az, ami az öntevékenység mellett ekkora jelentőséget ad a szakkollégiumoknak, vagy, gondolom, annak idején a népi kollégiumoknak.

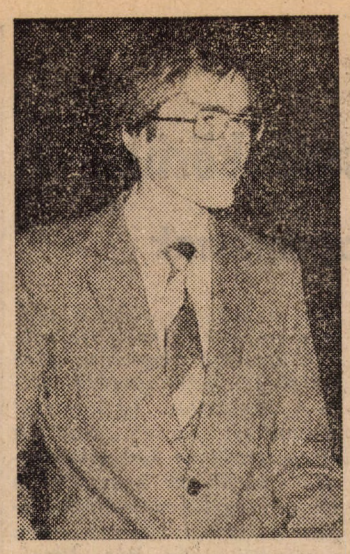

Végül is az egyetem ma saját teljesítménye alapján és a hallgatók rossz és romló egzisztenciális helyzete miatt nem mondhat senkiről erkölcsi ítéletet.

Nem mutogathat sem a kormányzatra, sem a diákra,

hogy előbbi nem oszt szét elég pénzt, hiszen amit ad, az is megítélhetetlenül folyik szét a különböző teljesítményt nyújtók között, de nem mutogathat a diákra sem, hogy a mai szociális helyzetben és ösztönzési, értékelési rendszerben — az egyetemi oktatás kisiskolás módszerei közt — nem hozza ki magából a maximumot. Ha nem is ő é rendszer legfőbb okozója, a diákra se mutogasson.

Mégis ki kell törnünk e körből. Ebben ma az adhat fogódzót, hogy hogyan tarthatod magad értékes embernek. Hogyan ne kelljen szembe köpnöd magad. Ha saját teljesítményed erkölcsi alapján társadalomkritikus, társadalomjobbító elkötelezettséged van. Hiszen nem várhatsz széttárt, vagy feltett kézzel! Nem lehetsz társadalmilag cinikus, tehát cinkos, arra hivatkozva, hogy a társadalmi környezet is ilyen. Ez vesztünkbe vezet. Ez a magánéletre is ugyanígy áll. A féloldalú társadalmi modernizáció okozta értékvákuumot fokozatosan ki kell töltenünk,

hogy megmaradjunk.

És alulról fölfelé épülve ez sikerülhet is.

Végül is ezek a mozgatórugói a tdk fejlesztésének is. Ma már nem elsősorban a propagandában, a díjak nagyságában van a hiány. A baj az, hogy a jövendő pálya szempontjából, s az egyetemi presztízs szempontjából nem számít — látszólag — sokat a tdk-munka. Hiszen inkább számít a papír, az összeköttetés, a rámenősség. Hiszen a tdk nem számít a tanulmányi eredménybe, s a szakmai közéletben is gyakori a tdk lebecsülése. Ez alapvetően féltékenységből, a pozíciók féltéséből ered. Ahogy Branyiczki Imre tűzön-vízen át nem lehett képviselő, „mert fiatal", ugyanúgy nem írhat egy „gyerek" értékes, folyóiratban publikálható dolgozatot. Persze, a teljesítményelv és az erkölcsi értékrend hiánya általánosabb politikai hiányokra, kizárólagossági törekvésekre vezethető vissza. Ezért nem engedélyezték az Utak című folyóiratunkat sem, s ezért kell egy-két kisközösség bázisán nehány megszállottnak sokszor „kikönyörgni" azt az évi 80-100 dolgozatot. De ezen a mechanizmuson — további kisközösségek útján — változtatni lehet és változtatni kell. Az egyetemi hallgatók szakmai, tudományos munkájának szervezésére, ösztönzésére, menedzselésére azonban jobb feltételek, több szándék és megfelelő szervezeti forma is szükséges. Ezért a tdk-nak fontos az egyetemi reform, de azt hiszem, az egyetemi reform is építhet a tdk-ra.

A tdk-ra is az áll, ami egyetemünkön, társadalmunkban annyi másra: munkánk alapján, akár lázadva is szakítani kell az apák „húzd meg magad, csak ne lógj ki az átlagból" szemléletével, az ehhez idomuló ösztönzési és intézményrendszerrel, és az egyénből, kisközösségből kiindulva, szisztematikusan meg kell változtatni ezt. Az hiszem, ez végül az apák szempontjából is eredményes lesz.

B. Kiss Tamás

Nemzeti haladás – nemzeti fennmaradás

Vámos Tibor: Hazánk és a műszaki haladás

Először: a világ átalakulóban van, fordulat kezdetén állunk, amit az elektronika, az információs rendszerek, a nyersanyagnak és az energiának átértékelődése miatt bekövetkező minőségi módosulások, és valószínűleg a jövő biológiai ipara és a nemzetközi munkamegosztás változásai mozgatnak.

Másodszor: a műszaki és az általános társadalmi fejlődésnek ebben a fordulatában Magyarország nem maradhat passzív, mert a nemzetek közötti gazdasági rangsorunk forog kockán, és ehhez fűződve társadalmi stabilitásunk is.

Harmadszor: válaszunk a minőség irányába tett fordulat lehet, receptet a részletekre nem szabad adnunk, de legfontosabb jellemzőnek az adaptivitás fokozását jelölhetjük meg. Ennek kiemelt alkérdései a társadalom belső szociológiai átalakulása, az oktatás, az értelmiség feladatai és ezen belül az értelmiségi vezető rétegnek, valamint kreativitásának szerepe.

...Negyedszer: az ország a jövő nemzetközi együttműködésében elsősorban a különleges szolgáltatásokkal jelentkező nemzetközi kisiparosi feladatot vállalhatja, a nagyok közötti természetes résekbe illeszkedést.

Ötödször: az előttünk álló technológiai-társadalmi átalakulás stabilitásához tartós értékrendszereket kell megőriznünk és kialakítanunk."

Ezen szavakkal lehetne összefoglalni Vámos Tibor Hazánk és a műszaki haladás című könyvét.

Korunkban a laboratóriumokban, sőt a gyakorlatban való elterjedés küszöbén állnak a jövőt meghatározó tényezők, technikai találmányok. Az elsőt, az elektronika által mozgatott információelmélet, a hírközlés, a számítástechnika, az automatizálás, a szervezés jelenti. A második az energia, a nyersanyag és a piaci korlátok által ösztönzött intenzív fejlődési szakasz kezdete.

Napjainkban kétféle verseny folyik: az egyik a technikai-technológiai elsőségért, a másik, ez már sok ország között a versenyképes színvonal megőrzése végett. Ebben a helyzetben Magyarország nem választhat mást, mint a lépéstartást. Célunk, hogy a technológiai rés tovább ne nőjön. Ennek érdekében azokat a területeket kell feltárnunk a világpiacon, ahol eredményesen be tudunk kapcsolódni az új típusú munkamegosztásba. A csúcstechnológia fejlesztése hatalmas anyagi ráfordításokat, megfelelő infrastrukturális hátteret igényelnek. Nyilvánvaló, hogy ez hazánk számára nem járható út.

Egy másik tényező is nyom minket. A fejlődő országok is részt kívánnak venni a világméretű integrációban. Elsősorban a kevés szakértelmet igénylő, munkaigényes iparágakban. Mivel az első típusú szerepvállalásunk gazdasági, területi, társadalmi adottságaink nem teszik lehetővé, és a hagyományos kiviteli termékeinknél is versenytársakra akadunk, mi tehát a kiút? Nyilvánvaló, hogy nem adhatjuk fel azt, hogy minden, a magyar jövő szempontjából lényeges területen legyenek csereképes termékeink. Hazánk helye elsősorban a „nagyok" által szabadon hagyott területeken van, ahol követelmény a mozgékonyság és viszonylag kis tőkével lehet részt venni a versenyben.

A számítástechnika korában a centralizációt szolgálta. Gondoljunk csak arra, hogy nem is olyan régen volt olyan szocializmus-koncepció, hogy az optimális népgazdasági termelést egyetlen központi nagyszámítógép segítségével meg lehet oldani. Ma az információáramlás hihetetlen mennyiségi növekedésével együtt kialakulóban van egy világméretű decentralizáció. Ez megkérdőjelezi a korábbi hierarchikus rendszerek (vállalatok, közigazgatás) működését, új típusú kooperatív rendszereket hív életre a világot átszövő hálózatok által.

Minőségileg új típusú és másképpen igazgatott társadalom küszöbén állunk. „A változás mértéke ahhoz a biológiai fejlődési fordulathoz hasonlítható — a szerző szavaival élve —, amelynek során az élőlényekben kialakultak az idegsejtek, és megalkották az idegrendszert."

Új technológiai folyamatok jelentek meg, a megmunkálás pontossága olyan méreteket ért el, amit, ha nem tudunk követni, menthetetlenül hátraszorulnak a ranglétrán. Fennáll annak veszélye, hogy termékeink a külpiacon egyszerre válnak versenyképtelenné műszaki színvonal, piaci igény, és áraink szempontjából. Közeledünk a határ felé (vagy már el is értük?), ahol a technikai, termelékenységi rést a munkabérrés már nem tudja kompenzálni. Csökken a munkabérrés szerepe a versenyképességben. Korunkban az integrált gyártórendszerek sem utópiák többé.

Legfőbb nemzeti értékünk, amivel felkészülhetünk a nemrég kezdődött időszak történelmi erőpróbájára, a kreativitás gyors emelése. Ebben a vonatkozásban követtük el valószínűleg a leghosszabb távon ható hibákat." Egy ország számára tarthatatlan állapot az, amikor a termelés színvonaláért elsősorban felelős réteg jövedelme a legkisebb kvalitásúaké alá esett. Különösen nehéz erről akkor beszélni, amikor az általános életszínvonal is csökkent. Megszűntek azok a presztízsbeli különbségek is, amelyeknek ösztönöznie kellene a társadalom számára húzóágazatok felelős beosztásaiban.

A szerző a könyvben fölvázolja a követelményeket a képzés iránt. Felvázol egy, a Bauhaus iskolára és az Eötvös kollégiumhoz hasonló elitképző iskolát. Emellett szükséges széles, jól képzett középkáder-rétegre van szükség, jóval kevesebb képzési idővel, és olcsóbban, mint ma. A gazdaság vezetőinek képzettségi átlaga már alatta van azoknak a követelményeknek, amelyeket az országgal szemben támasztunk. A technikai fejlődés felrangjából fakad" — jegyzi meg Vámos Tibor.

„Az egész a nemzeti haladás gondja, a nemzetközi haladás összefüggésében, és mivel nemzetközi haladás van, a nemzeti haladás egyben a nemzeti fennmaradással azonos." A könyv pedig: Vámos Tibor: Hazánk és a műszaki haladás. Magvető Kiadó. A gyorsuló idő sorozatban jelent meg.

Gerlei Zoltán

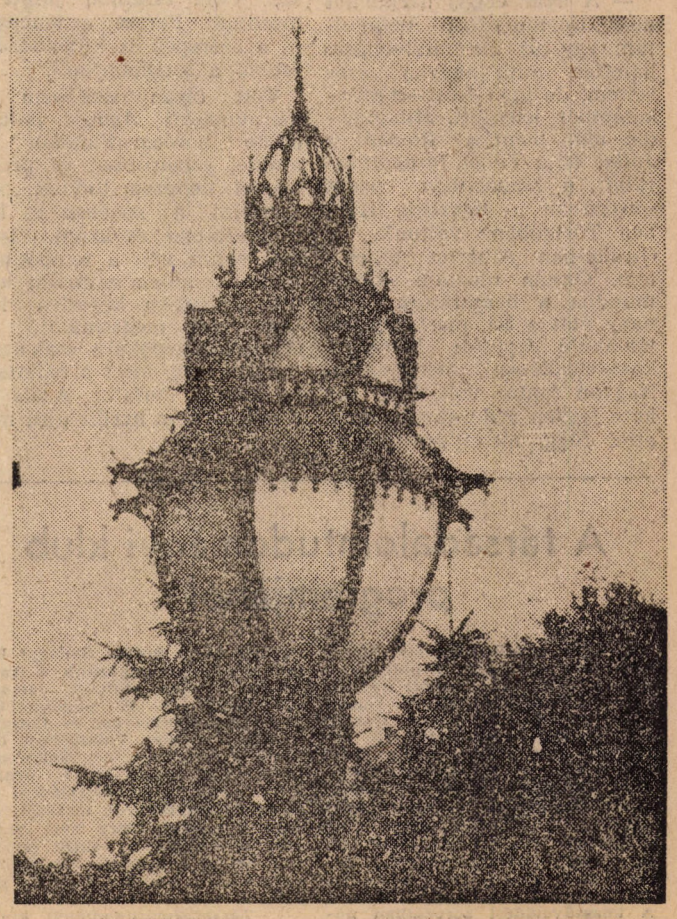

Táncóház

A TÁRSADALOMKUTATÁS 1985/2-es számában jelent meg BIHARI MIHÁLY: POLITIKAI KULTÚRA ÉS DEMOKRATIKUS REFORMOK című vitairása.

„A nemzettudat és a politikai tudat torzulásai — főleg az ötvenes évek elején — olyan politikai szocializációs zavarokhoz, kettészakítottsághoz (...) vezettek, amelyek éppen a legnegatívabb összetevőit erősítették fel, segítettek tömegméretekben elterjeszteni a politikai kultúrának. (...) Kirekesztés és kirekesztettség, azonosulás és hit nélküli kiszolgálás, lenézés és kiszolgáltatottság évszázados mindennapi kollektív élményei újratermelődtek és nehezen oszlanak a szocializmus körülményei között. (...) A hatalom torz mechanizmusai folytatták évszázadok politikai gondolkodást, mentalitást, beállítódásokat, reagálási módszereket, vagyis a politikai kultúrát torzító hatásukat. A mindennapi lét és a politikai hatalmi szerkezet túl sok konstans elemet emelt át, sok tekintetben még tovább torzítva, a magyarság elmúlt századaiból. Ugyanekkor megszűntek a népi önkormányzatok (falusi, területi, városi, munkás és szakmai önkormányzatok)

demokratikus gondolkodást

(...), a demokratikus rend és fegyelem szabályait terjesztő, a szabadság objektív technikáját elsajátító szervezetei. *A politikai kultúra (...) normális fejlődésének alapvető feltétele a társadalom érdektagoltsága alapján kialakuló politikai csoportok léte.* Ezek nélkül óhatatlanul torz szocializációs folyamatok keretében nevelődött nemzedékek sora követi egymást. (...) A politikai mikroközösségek és csoportok legtermészetesebb terepei és színterei a ‚politikai nagykorúvá válásnak'. (...) E közösségek és csoportok hiányával magyarázhatók (...) a sérelmi politizálás, a reform-hitetlenség, a kívülről szemlélés, a közmegegyezésre, a konszenzusra való hajlandóság alacsony foka, a szűkkörű tolerancia, vagy annak teljes hiánya. (...)

A politizálás természetes közegének hiánya kedvez olyan *vezetők kiválasztódásának* (...), akik előtérbe helyezik a szervezeti-hatalmi előzetes túlbiztosításokat, ezzel a nyilvános vitákat eleve értelmetlenné téve, a nem formalizált, de a valóságos erőviszonyokhoz alkalmazkodó apparátus sikerembereinek, a dörzsölt és rutinos szürke eminenciásoknak, a vitázni és érvelni nem tudó nagyhangú kijelentőknek, a felső kapcsolatokra hivatkozóknak. *A vezetettek körében* pedig egyrészt a ‚politikai névtelenek', és a politikától évszázados mentalitások alapján (‚nem nekem való a politika', ‚nem tisztességes dolog a politizálás', ‚fent úgyis tudják, nélkülem is, mit kell tenni', ‚minek szóljak, úgysem történik semmi' stb.) teljesen elfordulók tömegei termelődnek újra a szocializmus évtizedeiben is. Másrészt pedig még mindig tömeges a politikai infantilizmus és a politikai előítéletek újratermelődése. (Jeleinek tartom:) a korábbi sérelmek állandó felemlegetését, azok aktualitása nélkül; a konszenzusra, kompromisszumra törekvést gyengeségnek felfogó alapállást; az engedményt nem engedménynek, hanem újabb és még erősebb támadás kiinduló pontjának tekintő felfogást; a szövetséges-keresés elutasítását; a következmények végig nem gondolását; a totális támadást és lejáratást; a személyeskedő érvelést (...); a titkos ügykezelést és a nyilvánosságtól való félelmet. (...)

A politikai infantilizmus

a politikai intézményrendszer következménye, ezért puszta neveléssel, tudati ráhatással nem lehet megszüntetni. Demokratikus politikai kultúrát kialakítani, sőt tömegesen elterjeszteni, csak demokratikus politikai intézményekben és közösségekben lehet. (...) Én nem hiszek az olyanfajta demokratizálásban, ahol először kézbe veszik az állampolgárt és valamiféle aufklärista buzgalommal, felvilágosító akcióval kulturált és tudatos állampolgárrá változtatják, majd bevezetik a demokráciába. A kettő külön nem megy, mert úszni csak vízben lehet megtanulni, mint azt Hegel mondta." Történelmi tények, tapasztalatok bizonyítják (a török hódoltság mezővárosai, az 1945-ös fontos szerepet játszó önkormányzatok ezrei), hogy *a mi népünk éppúgy „érett" az önkormányzatra, mint a többi. Politikai kultúránk és társadalmi előrejutásunk érdekében ezért az öntevékenységet, önkormányzatokat erősítő demokratikus reformokra van szükség* — írja többek között Bihari Mihály.

A MAGYAR IFJÚSÁG november 15-i számában KÉRI LÁSZLÓ ad interjút ÁCS ZOLTÁNNAK NÉZŐK VAGY/ÉS RÉSZTVEVŐK címmel az ifjúság helyzetének kedvezőtlen fejleményeiről.

Az egzisztenciális gondok sokszorozódásán (a lakásárak tíz év alatt megháromszorozódtak) túlmenően „biztos, hogy a jelenlegi intézményrendszer és társadalmi szerkezet infantilizálja a fiatalokat. (...)

Feltorlódtak azok a generációk,

amelyek politikai szerepvállalásra várnak. (...) Vészesen vált el egymástól a két szerep: a néző és a résztvevő."

„Az oktatási rendszer (...) hatalmi hierarchiájával, megcsontosodott bürokratizmusával" és az ifjúsági mozgalom kétféle lehetőség elé állítja a húsz-harminc-negyven éveseket: *„vagy más részvételi lehetőséget keres, vagy elutasítja magától a közéleti-politikai szerepvállalást." Még súlyosabb gond, hogy az 1973—74-ben született generáció munkába állása, elhelyezkedése a kilencvenes évek legelején óriási nehézségekbe fog ütközni, mivel csökkennek a beruházások és az álláshelyek. „Az lesz az igazi kihívás, amellyel már ma szembe kell néznünk."*

Az ÉLET ÉS TUDOMÁNY november 8-i számában olvasható KUKORELLI ISTVÁN A SZÓLÁS- ÉS SAJTÓSZABADSÁG című írása.

„*A szocializmus fejlődésének* az alkotmányos kérdésekre kiváltképp érzékeny mai szakaszában (már) *szükség van*

az egész sajtójognak

törvényi szintű biztosítékrendszerére. (...) Nincsenek tisztázva nyilvános jogszabályban a lapengedély megadásának és megtagadásának föltételei (stb.). Egy korszerű sajtótörvény megalkotásával (ennek előkészítése már folyamatban van) *eleget tehetünk — ha évtizednyi késéssel is — az alkotmány ama előírásának, hogy az alapjogokat törvényben kell szabályozni. (...) Alkotmányunk ebben lemaradásban van, mert nem szól az állampolgárok információs jogáról, a tömegkommunikációs eszközök tájékoztatási kötelezettségéről és legfontosabb feladatairól, a közvélemény szerepéről és a politikai nyilvánosság fontosságáról. (...) A társadalom és a közhatalom közötti — jogilag szabályozott — közvetítőrendszer kiépítése nem öncél; az a rendeltetése, hogy politikai nyilvánosságot teremtsen, gyors és valósághű információkat adjon, feltárja az érdekektől és értékektől tagolt szocialista társadalom jelenségeit. Vagyis: szolgálja a szocialista demokráciát."*

B. K. T.

Vonzóak a reformmunkálatok

Kerékgyártó Györgyné, a statisztika tanszék docense nem régóta tölti be az ipar kar dékáni tisztét.

— Milyen időszak ez a reform szempontjából?

— Nagyon izgalmas, mert hosszú előkészítés után most indult el a konkrét megvalósítás útján. Öt éve lóg a levegőben, hogy reform, megújulás kell, nagyon sok minden történt is, de az igazán jelentős szakasz most kezdődött. Nyáron elkészült a régóta várt átfogó reformkoncepció. Az őszi tanszéki vitákról nagyon jó a véleményem, azt tapasztaltam, hogy lényegében pozitív fogadtatásra talált a koncepció. Látszik, hogy a kar nagy szükségét érezte már a reformnak, s az is, hogy a kollégák — főleg a fiatal korosztály — cselekvési programot, lehetőségei bővülését látja benne. Tudjuk azonban, hogy a reform megvalósítási feltételei problematikusak. Az biztos, hogy egy ilyen megújulásnak nagyon komoly anyagi és személyi feltételei vannak, de szerintem ezt működés közben kell megteremteni. Új források után kell néznünk mindenképpen.

— Melyek jöhetnek szóba?

— Elsősorban a vállalatokkal való együttműködésre gondolok. Itt nagyon jó lehetőségek vannak anélkül, hogy az egyetem bármit is elveszítene alapfunkcióiból. A hazai gazdasági közeget érdekeltté kell tenni abban, hogy az egyetemen milyen képzés folyik, s ezen az alapon szoros szálakat lehet szőni. A jövő tanév elejétől mi is foglalkozunk a szakmai gyakorlatok hatékonyabbá tételével. Év közbeni, élő kapcsolatot tervezünk a mostani helyzet helyett. Szerencsés lesz abból a szempontból is, hogy segíti a gyakorlatiasabb képzést, életszerűbb lesz az oktatás. Emellett a külsősöket jobban be kéne vonni az oktatásba, bár hozzáteszem, hogy a karon érezhető pozitív változások vannak, és nagyon jó gyakorlati szakemberek tartanak egy-egy kurzust vagy előadást. Arra törekszünk, hogy a gyakorlattal való kapcsolat szerves része legyen a képzésnek anélkül, hogy az elméletiségből bármit is engednénk. A reformpedagógia érdeklődésközpontú. Ha az egyetemen sikerül a gyakorlati motivációt megteremteni, ez a pályára való felkészülésben nagy szerepet játszik, hiszen a hallgatók érzékelik a gyakorlat lehetőségeit, szükségleteit. E folyamat első eseménye az az együttműködési szerződés, amit a közelmúltban az Ikarus-szal kötöttünk. Persze az eddig említett források mellett kellenek központi alapok is, szükséges a jövedelemarányok átrendezése is, és ki kell használni belső tartalékainkat is.

— Miket sorolsz a belső tartalékok közé?

— Minden területen javítani lehet a munkát a tanszéki adminisztrációtól kezdve a kari vezetésen át a kari adminisztrációig. A mának mindig meg kell haladnia a tegnapot. Nem szabad dolgunkat a szokások alapján végezni, mindig a legjobbra kell törekedni. A reformmal kapcsolatban is említhetek példákat: racionalizálni lehet a tananyagfejlesztési munkát, korszerűsíteni az adminisztrációt, megszüntetni a technikai elmaradást. Az egyetem gépesítéséhez központi fejlesztésre is szükségünk van, de jó lenne kihasználni a vállalatoknál működő technika szabadidejét. A vállalatoknak is jól jönne, hogy a hallgatók csinálnak programot, és felhasználják adataikat.

A képzésfejlesztés előrehaladtával át kell gondolni az egyetem egész szervezeti felépítését is, és a mindenkori tartalomhoz kell alakítani. De először a tartalmat kell látni, s abból következhet a neki megfelelő szervezet.

— Teljes egészében fölvállalod-e ezt a koncepciót, vagy vannak kérdések, amelyekben eltérő az álláspontod?

— Az alapelveivel, kardinális kérdéseivel egyetértek. A részletekben biztosan lesznek viták velem is. Nézzük csak a tanárképzés ügyét: ez a jelenlegi koncepcióval egész jól összeegyeztethető. A kérdést úgy kell rendezni szerintem, hogy egyidejűleg közgazdászokat és pedagógusokat is képezünk ezen a szakon. Hogy a pedagógus hivatástudat kialakítása hogyan történjék, azt a koncepció csak sejteti. Én azt hiszem, hogy a pedagógusképzés nem ráképzés, azt csak hosszabb időszak alatt lehet sikeresen megvalósítani. Nem biztos, hogy elsőben el kell különíteni a tanár szakos hallgatókat, de az biztos, hogy indulástól fogva meg kell kapniuk a felkészülésükhöz szükséges speciális képzést, méghozzá nem a rendszeren kívül, hanem annak részeként.

— Milyen frontokat látsz a reformmal kapcsolatban a karon és az egyetemen?

— A koncepcióviták nagyon biztatóak voltak, nyílt, őszinte légkörben folytak. Úgy érzékeltem, hogy a karon minden tanszék azonosul ezzel a reformmal. Az embereknek szükségük van perspektívára, sikerélményre, és ezért a most induló munkálatok vonzóak a számukra. Úgy látom, hogy a fiatalok és az idősebbek is felvállalják őket. A fő ütközések ezután jönnek majd. Igen, számítok ilyenekre a karon is, például a tantárgyi programok elhelyezésénél egészen természetes, hogy lesznek viták. A fő hajtóerő azonban a megújulás szükségessége, és ebben megegyeznek az álláspontok.

— Mekkora cselekvési tered és felelősséged van a reformban?

— Korábbi statisztika tanszéki, majd pártmunkám alapján mondom, hogy van szerepem, és bízom abban, hogy ezt a feladatot az egyetem meg fogja oldani. Minden egyes lépést gondosan kell mérlegelni, és amikor a konkrét ügyek jönnek, abban nagy szerepünk lesz mindannyiunknak. Úgy látom, hogy a tanszékeknek van elképzelésük saját munkájukra vonatkozóan. A reform azonban nem csupán a tanszéki tervek összege, látni kell az egyetem szintjét is. Úgy gondolom, a munka ebből a szempontból is fölkészülten folyik.

— Milyen személyes ambíciók fűznek a dékáni poszthoz?

— Nagyon szeretem a szakmámat, s amikor a 10 éves intenzív pártmunka most véget ért, arra gondoltam, hogy csöndesebb időszak következik. Terveket szőttem oktatásra, kutatásra. Először bizonytalanul fogadtam az ajánlatot, hogy dékán legyek, s végül azért vállaltam el, mert a feladatokat láttam. Éreztem a kollégáim bizalmát is, s most is ez ad lendületet a munkámhoz. Többet dolgozom, mint eddig, s ez egyelőre abban látszik, hogy eggyel több kávét iszom és kevesebbet nézem a tévét. Se az oktatásban, se a szakterületemen nem szeretnék perifériára kerülni. Ragaszkodom ahhoz is, hogy közvetlen kapcsolatban maradjak a hallgatókkal.

— Kimaradt-e valami fontos az eddigiekből?

— Talán az, hogy szerintem a reformmunkálatok közben a mindennapi teendőinket is mindig a tegnapot meghaladóan kell végezni. Ne várjunk arra, hogy a reform majd megváltoztat ezt meg azt, amit meg tudunk tenni, azt tegyük meg. Ennek jegyében tárgyaltuk és tárgyaljuk a karon a demonstrátori rendszert, az alkotószabadságokat, a hallgatói véleményezést, a kutatómunka helyzetét. Ezek kari ügyek, de az egészbe illeszkedve fontos lépésekkel viszik előre a reformot is. Lényeges az is, hogy most erősen koncentráljunk a tananyagkészítésre. Nagyon jókat kellene írni, hogy a külső környezet is hasznosítsa őket, ez jól jönne a szakmának és az egyetemnek egyaránt. Ehhez természetesen anyagi és szakmai érdekeltséget kell teremteni, hogy rang legyen egy jó tankönyvet megírni.

Számos más lényeges dolog is van, például az oktatási technológia, a módszerek korszerűsítése, ezek mind-mind fontos mozzanatai a reformnak.

M. G.

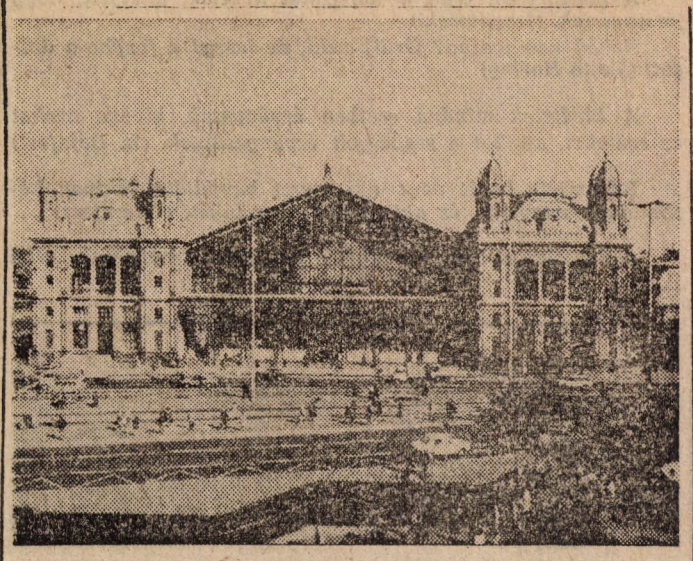

NYUGATI PÁLYAUDVAR
Fotó: Sass Ákos

Tanulmányi versenypályázat pedagógiából

A pályázaton részt vehet minden I—III. évfolyamos közgazdász tanárszakos hallgató. A pályázó felhasználhatja pedagógiai tanulmányai során készített munkáit, vizsgálatait, valamint a tanszéken hozzáférhető pedagógiai-pszichológiai vizsgálati anyagokat is. Többen is készíthetnek egy pályázatot. A dolgozatok terjedelme ne haladja meg a 15 gépelt oldalt. Kérjük, ügyeljenek a felhasznált források pontos megjelölésére, a témával kapcsolatos bibliográfiai hivatkozások formai szempontból is kielégítő közlésére. A dolgozatokat lehetőleg gépelve, vagy jól olvasható kézírással név, évfolyam és szak megjelölésével adják le 2 példányban a pedagógiai tanszéken

1986. február 10-ig.

Javasolt témák:

1. A pedagógus személyisége és a pedagógiai tevékenység vizsgálatának egyes kérdései (pl. a pedagógustevékenység sikeres végzéséhez nélkülözhetetlen képességek; pedagógustípusok; a pedagóguspálya választásának motívumai stb.).

2. A nevelési-oktatási folyamat egy kiválasztott kérdéskörének vizsgálata (pl. közösségformálás, személyiségfejlesztés, megismerési folyamat, a pedagógiai folyamat irányításának módszerei, eszközei, szervezeti formái, motiváció, művelődési hátrányok kiegyenlítési lehetőségei, egy szaktárgy tantervének elemzése, korszerű taneszközök alkalmazása stb.).

3. Neveléstörténeti téma (pl. egyetemes- és magyar neveléstörténet egy-egy kiemelkedő alakjának munkássága; egy korszak oktatásügyének problémái; a közgazdász tanárképzés fejlődése stb.)

A pályázatok díjazásáról a tanszék javaslata alapján az ált. kar dékánja dönt.

Berlinben, vendégvárás nélkül

Mint ahogy már más német csoportok is próbálkoztak, bennünk is megfogant az ötlet, hogy jó lenne nyelvtudásunkat német nyelvterületen gyarapítani, elmélyíteni. *Elvégre Berlin sincs messzebb, mint Krasznodar,* ahová az oroszul tanulók járnak nyelvi gyakorlatra, *és van is egy testvérintézményünk, az ottani közgazdasági főiskola.*

Nagy lelkesedéssel neki is láttunk a szervezésnek, tanárnőnk, *Szilágyi Mária* megpróbálta felvenni a kapcsolatot velük, *a kísérlet azonban sikertelen maradt.* Míg ugyanabban az időben, mikor mi kint jártunk, egy 10 fős külkereskedelmi főiskolás csoport szerződés útján ennek a főiskolának a vendége volt (nyelvi gyakorlat címén) addig *mi még szállást sem kaptunk, sőt lehetőséget sem arra, hogy bemenjünk előadásokra vagy szemináriumokra.*

Ezek után megfogalmazódott bennünk a kérdés: Nekünk miért nem lehet szerződésünk? Nem követhetnénk mi is a Külkereskedelmi Főiskola példáját? Sőt, az egyetem berkein belül maradva, *nem nyílna ugyanarra lehetőség az NDK-ban is, amire a Szovjetunióban?*

Mint *később megtudtuk, szerződés létezik, csak nem olyan formában, ahogy azt mi szeretnénk.* A harmadik év elvégzése után lenne rá lehetőség, hogy kimenjünk *nyáron 3 hétre szakmai gyakorlatra, de kinek van erre igénye akkor, amikor már leszigorlatozott,* s inkább az AIESEC-gyakorlattal próbálkozna meg. *Így minden évben az a helyzet alakul ki, hogy Berlinből jönnének ide, de tőlünk nincs jelentkező a cseregyakorlatra, s mi a kínos helyzet miatt inkább nem reagálunk azokra a kérdésekre, amelyek arra irányulnak, hogy tudjuk-e fogadni őket. Nem csoda tehát, hogy elutasították a kérésünket, mikor segítségért fordultunk hozzájuk.*

Egy kérdés azonban még mindig megmaradt bennünk. *Nem lehetne-e ezt a szerződést módosítani úgy, hogy mindkét félnek jobban megfeleljen? Nem mehetnénk-e szakmai gyakorlat helyett nyelvi gyakorlatra, nyár helyett év közben, s főleg nem szigorlat után?*

A próbálkozások után sem hagytunk fel terveinkkel, azonban csak önerőnkre támaszkodhattunk, és csupán *tanárnőnk széles ismeretségének köszönhettük, hogy volt hol aludnunk, s messzemenőleg köszönettel tartozunk ezeknek az ismerős családoknak, hogy befogadtak minket.* Programjainkat önállóan kellett megszerveznünk. *Alaposan megismertük Berlint — főként a vendéglátóipari egységeket, de a nyelvtanulás nem bizonyult túlzottan sikeresnek.*

Arról viszont mindannyian meggyőződtünk, hogy anélkül, hogy több időt töltenénk egy adott nyelvterületen, nem lehet igazán jól elsajátítani egy nyelvet. *A kiejtést, a nyelvjárásokat, az ország kultúráját, az emberek életét csak ilyen utak révén lehet igazán megismerni,* s például egy leendő külkereskedőnek ezek a dolgok éppen annyira fontosak, mint hogy nyelvtanilag helyesen tudjon beszélni. *Ezért lenne tehát fontos nekünk, hogy tudjunk élni ezekkel a lehetőségekkel, s hogy a lehetőség megteremtése ne csupán a mi akaratunkon és lelkesedésünkön múljon.*

És végül a tévedések elkerülése végett, mi nem az a német csoport vagyunk, akiknek a cikke az októberi Közgazdászban megjelent, a hasonlóság oka csak az, hogy ugyanazzal próbálkoztunk — körülbelül hasonló sikerrel.

II/2. német csoport
Reichardt Ibolya
II. külgazd. 1.

HÍREK

Pingpong-házibajnokság

Asztalitenisz-házibajnokságot szervez a testnevelés tanszék a főépületben lévő tornateremben 1985. december 4-én. A versenyben igazolt, minősítési könyvvel rendelkező versenyzők nem vehetnek részt.

A versenyszámok: női és férfi egyes, illetve elégséges jelentkező esetén párosok.

Nevezés a helyszínen. A verseny kezdési időpontja: 1985. december 4. 18.30.

Testnevelési Tanszék

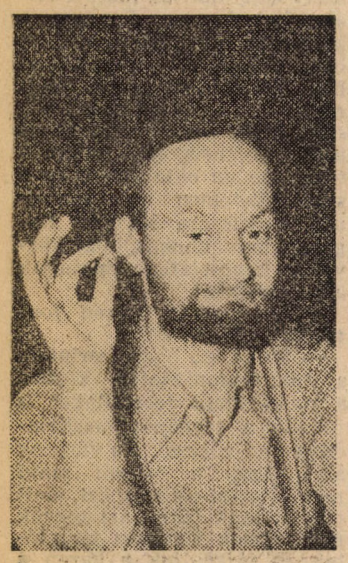

Komócsin Sanyi, szerkesztőségünk munkatársa hét hónapra ideiglenesen a magyar néphadseregbe távozik. Viszlát!

Felhívás!

A Filozófia tanszék az 1985—86-os tanév II. félévére tanulmányi versenyt hirdet. Pályázni lehet 8—20 oldalas terjedelmű munkákkal. A leadás határideje 1986. febr. 15. A sikeres dolgozatok szerzői pénzjutalomban részesülnek.

Filozófia tanszék

Vendégünk: Kéri László

A Társadalomtudományi klub politológiai sorozata és a Rajk László Szakkollégium közösen hívta meg december 3-án 19 órára Kéri Lászlót, az ifjúság politikai szocializációjának ismert kutatóját. A rendezők mindenkit várnak az esten a kollégiumban!

Olvastuk, hallottuk...

Egyetemünk a közéletben

A Figyelő november 14-i számában *Sárközy Tamás*, egyetemünk professzora az érdekképviseletek helyéről, lehetőségeiről nyilatkozik. A Tiszatáj novemberi száma *Jeszenszky Géza* figyelemre méltó tanulmányát közli Nemzettudat és nemzet (A magyar önismeret korlátai a századfordulón) címmel.

A Figyelő november 7-i számában egyetemünk munkatársai, *Horváth D. Tamás* és *Sik Endre*, a hetvenes években végzett közgazdászok életpályáját jellemzik néhány adattal. „A közgazdász-életpályák jellemzője a kezdeti mozdulatlanság az előadói pozícióban. (...) Minél nagyobb a fluktuáció, annál magasabb a jövedelemnövekedés üteme (...), nem ritka és nem is eredménytelen a mobil ‚bérmunkás' magatartás." A bér nem a teljesítmény, hanem az idő függvénye. Mintegy hét év után egyötödük vezető pozícióban található, viszont „egytizedük még nem találta meg helyét a felnőttek világában, munkájával alapvetően elégedetlen, és szakképzettségének nem megfelelő munkakörben dolgozik". A Szociológia 1983/4-es (nagy késéssel megjelent) számában olvasható *Balázs János* és *Lengyel György* (egyetemünk munkatársa) Fiatal közgazdászok a gazdasági szervezetben című tanulmánya. A fiatal közgazdászok rossz közérzetében az egzisztenciális gondok mellett a kontraszelektív kiválasztás, a munkával való elégedetlenség, a perspektíva hiányai játszanak szerepet. A munkával való elégedetlenség forrása a túlcentralizáltság, az informális többszörös függési rendszer, az operatív beavatkozások láncolata, melynek során a döntésekkor túlterminált kényszerhelyzetekhez kell igazítaniuk magatartásukat — állapítja meg többek között a tanulmány.

A Táskarádió november 9-i adásában *Borsi László* tudósított az AIESEC harkányi nemzetközi motivációs szemináriumáról, a külföldi résztvevők tapasztalatairól.

—s

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALÁSZ EDIT

Szerkesztőség: 1093 Budapest IX. Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548.

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: TILL IMRE vezérigazgató

85—9156. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÓNDES ZOLTÁN vezérigazgató

A kis herceg

A HOMÁLY klub legközelebbi összejövetele november 28-án, 19 órakor lesz a Kinizsi utcai kollégiumban. Saint-Exupéry: A kis herceg című művét mutatja be a szentendrei IGRIC-színpad.

Mindenkit szeretettel várunk!

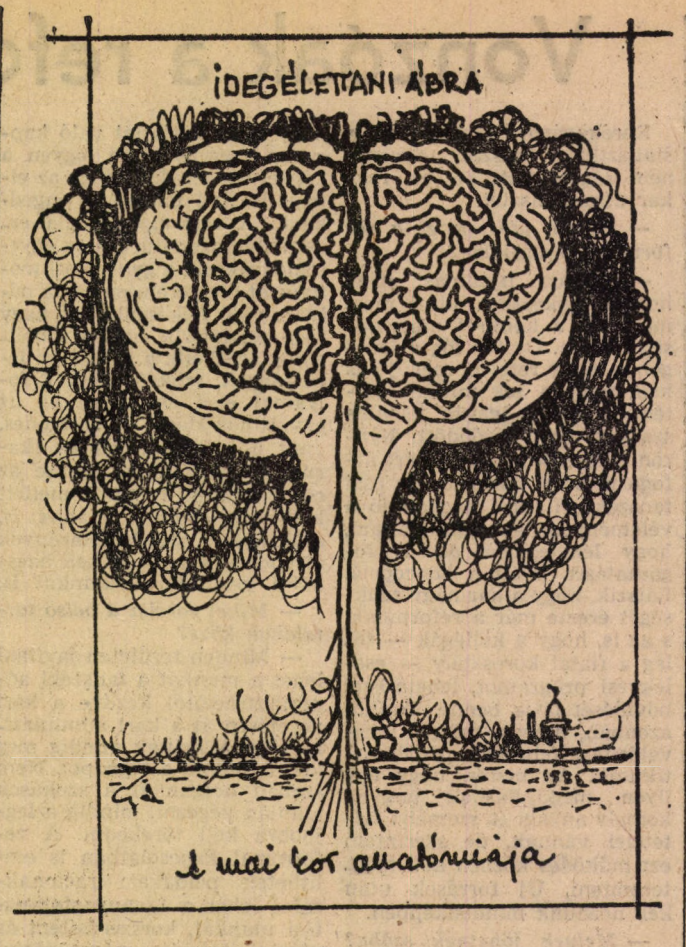

Aforizmák

Mindig nehéz különbséget tenni a hétköznapok csörgedezése és a történelem áradata között. (Ronald Reagan)

Az, aki azt állítja, hogy a férfiak már nem tudnak csókolni, még nem élt át gólt labdarúgó-mérkőzésen. (Lisa Gastoni)

Ha az ember nem tudja, mit csináljon a labdával, akkor mindig egyenesen bele kell lőni a kapuba. (Franz Beckenbauer)

Két olyan embernek a házassága, akit szerelem köt egymáshoz, sosem nyugszik meg; elemi viszályokból él. (Jean Giraudoux)

Mivel tudják, hogy ma minden társadalmi tulajdonba került, már az ördögök sem akarnak magánszemélyekkel szerződést kötni. (Lec)

Minden megjavítható, kivéve az embert. (Brecht)

Nem az a nehéz, hogy mindenki eljusson a dolgok végéhez, hanem az, hogy ne kezdje mindenki újra. (Slamowir Trocki)

A politikában csak a kártyákat keverik, ahelyett, hogy játszanának. (Irzykowski)

Neked van igazad? Örülj neki, de hagyd a fenébe a dolgot! (Vojto Haring)

A kivételek minden esetben érvényesek, kivéve azokat az eseteket, amikor a szabályok érvényesülnek. (B. Bejnfest)

Háromféle barát van: aki szeret bennünket, akinek közömbösek vagyunk, és aki gyűlöl bennünket. (Chamfort)

A legszivesebben elrettentő példákkal nevelünk. (Jiri Zácek)

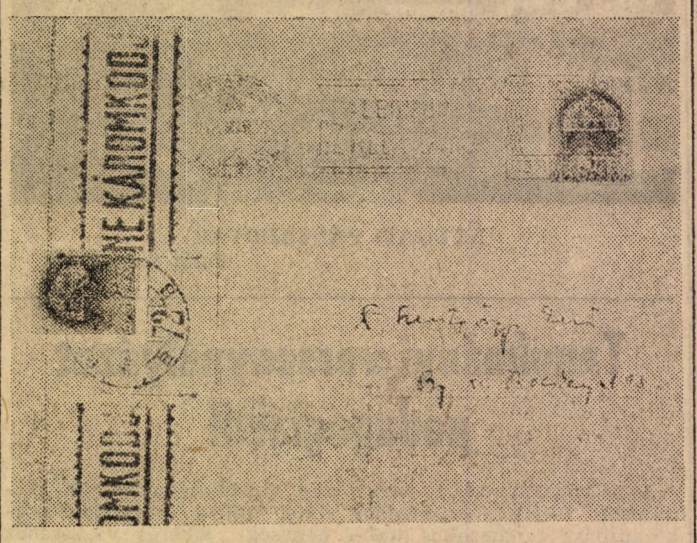

1942-ben a Magyar Posta nevelő célzatú pecsétje

Álmodtam

Álmodtam...

Zsúfolásig telve az előadó. A népszerű L. professzor fog előadást tartani. Szokványosat, órarend szerintit. A gyakorlatvezetők diákjaikkal együtt szoronganak az előadásra várva.

A könyvtárban már egy hete nem lehet hozzájutni L. professzor könyveihez. Egyes diákok a professzor előző előadásának vázlata fölött vitatkoznak. A vita feszült, kérdések özöne vár megválaszolásra. A másológépnél hosszú sor, amely az előadáshoz kapcsolódó folyóiratcikk levonatait várja.

A professzor csak nehezen tud a tömegtől a katedráig eljutni. Óráját lecsatolja, az asztalra helyezi, jegyzeteit elrendezi és elkezdi az előadást. A hatalmas előadóban tiszteletteljes csend. A hallgatóság zöme jegyzetel, mások figyelnek. A szemináriumvezetők már az előadást követő gyakorlat óravázlatát tervezgetik.

A professzor befejezi az előadást. Az előadás alatt összegyűlt, a hallgatóság kérdéseit tartalmazó cédulák sokaságát méregeti. Mosolyogva és bocsánatkérően tárja szét karját. Ennyi kérdésre igazán nincs most idő válaszolni. Majd a következő előadáson, ahol reméli, hogy ismét ilyen népes hallgatóság előtt fog előadni.

Hazafelé tartva a villamoson, két diák még mindig az előadásról vitatkozik.

Álmodtam...

— len

Glossza(heverő)

A glossza a polcon hever, csak fel kell nyúlni érte. És levenni. És figyelmesen elolvasni.

Először a hatalmas betűs név akad a szemünkbe: „Elhízás elleni teakeverék". Nocsak. Ára 16 Ft — még kereten belül van, érdemes tovább olvasni. Nézzük mit tud. „Az elhízás elleni (fogyasztó) teakeverék kiváló zsíroldó, anyagcsere-szabályozó hatásánál fogva — megfelelő kalóriaszegény étrend alkalmazása mellett — megakadályozza az elhízást, és biztosítja az egészséges testsúlyt a tea állandó, kúraszerű fogyasztásánál." Tehát ha valaki betartja a fogyókúrát, akkor nyugodtan ihat ilyen teát, nem fog elhízni (ennyiben — és csak ennyiben — kísértetiesen hasonlít a rumízű earl grey teához). De nézzük, mivel érik el ezt a csodálatos hatást. „Az elhízás elleni (fogyasztó) teakeverék tartalma: sédkenderfű, kutyabengekéreg, lestyángyökér, kökényvirág, zsályalevél, bodzavirág, aranyvesszőfű, petrezselyemgyökér, édesköménymag." Hát igen. Így könnyű. Az illata egyébként (nevezzük egyszerűen szagnak): mellbevágó. Afféle sédkenderkutyagyökér-illat. Az íze pedig! Hát az valami...

Ja, kérem! Aki karcsú akar lenni, az hozzon érte áldozatot is!

Zsubori Ervin

Három korsó sör

A harmadik korsó sör után nem tudtuk már, hogy a felszolgáló kislány azért mosolyog-e ránk, mert az üzlet szerződéses. Ő csak mosolygott, és ötpercenként megkérdezte, nem kérünk-e még valamit. Nem kértünk. Nekünk három korsó sör bőségesen elég arra, hogy megoldja a nyelvünket. Három korsó sör elegendő arra, hogy megvitassuk az összes közös ismerős lelki életét („pletykálunk" — mondanád te), véleményt formáljunk a világpolitika állásáról, előcitáljunk két — dehogy: már lassan öt (!) — éves emlékeket. Az igazság kedvéért meg kell mondanom: már a második korsó után is kedvem támadt elmondani neked félelmeimet. A harmadik korsó időben érkezett. Akkor tartottam ott, hogy megrendült a föld alattam, hogy nem érzek magamban elég erőt. Hogy az előttem álló alternatívák nem valódiak, hogy rossz lóra tettem, hogy eltévedtem.

A sör dús habjának nem volt ideje összeesni. Meleg este volt, és már úgyis mindegy. Nem kortyolgattam, egyszerre csúszott le a torkomon, akár az a páracsepp, amelyik a jéghideg söröskorsó peremén habozott: elinduljon-e, majd átadta magát a gravitáció kéjének, gyorsan lesietett a korsó hasáig, ott egy szemrebbenésre megállt — talán megpihent —, majd új erőt gyűjtve továbbszaladt, megállíthatatlanul, lefele. Le az alátétre. Az pedig mohón szívta be; ebben a hőségben neki csak ez jutott...

„Mi lesz velünk, ha már te is meginogsz?" — mondtad. Nem olyan patetikusan, mint ahogy ide le van írva. Halkan, csendesen, kicsit szemérmesen. Azzal a természetességgel, ahogyan te a kérdéseidet mindig megfogalmazod. Neked mindig csak természetes, egyszerű és megválaszolhatatlan kérdéseid vannak. A te kérdéseid a maguk egyszerűségében természetüknél fogva megválaszolhatatlanok. Persze én évek óta mindig megválaszolom őket. De most mit mondjak? Mi lenne veletek? Erre nincs felelet. Azt sem tudom, kire is gondolsz, amikor *rólatok* beszélsz. Egyszerű: nem tudom, kik vagytok, és nem lenne nemtudomkikvagytokkal semmi.

„Hülye vagy" — vágtál hátba. Egyszerűen, kurtán, természetesen és csendesen. A szemed huncutul vigyorgott. Tudtad — én is, de még mennyire! —: igazad van. Fizettünk és csak most tűnt fel, mennyire feszül a mosolygós felszolgálólány fenekén a szoknya.

M. M.

Az aszfalt urai

Marathón neve többet jelent egy város nevénél. A maratoni futás egy mítosz, megvalósulása. Évente több százezer ember futja le a 42,195 km-es távot, ezzel adózik a történelem első futójának. Mi hajtja ezeket a versenysporttól távoli embereket, férfiakat, sőt nőket e táv megtételére? Hiszen ők nem akarnak eredményeket elérni, látványos sikerekre sem számíthatnak. Mégis futnak. A görög szövegekben Marathón nevét alfával és ómegával írják. Kezdet és vég.

Immár Magyarországon is hagyományossá kezd válni egypár nyilvános maratoni verseny. Ilyen például a Xerox-maraton, az IBUSZ-maraton és a Sopianae-maraton.

Egy ilyen nyilvános verseny rajtjánál kétféle embert látni: erősen koncentráló, erejüket beosztani igyekvő atlétákat, és úgymond otthoni, hétköznapi kocogókat, akiknek arcáról reményt lehet leolvasni. A rajt előtt, a visszaszámlálás utolsó egy percében vastaps hangzik fel, majd indul a mezőny. Valahol messze a cél, bár a távolságot senki sem tudja pontosan felmérni. Az első kilométerek a futás szerelmeseinek könnyedén telnek. Senki sem gondol még frissítésre. Úgy 20 kilométer után kezdi érezni az ember a távot. 30 után már minden kilométer duplán számít. Hol van már a könnyed mozgás, az optimizmus? Már „csak" le kellene futni. Közben oldalt utcák tűnnek el, járókelők tapsa és időnként a mellékutcákból autóduda kíséri a futókat. Nincs megállás. Futni kell. A láb már gépiesen mozog, a váll zsibbad, a só csípi a szemet, a haj összetapad. Valami belső hang mégis azt diktálja: menni kell!

„Az teszi érdekessé a sivatagot, hogy valahol egy kutat rejt" — mondja a kis herceg. Ezek az emberek is tudni vélik, hogy valahol-valahol van egy cél, de nagyon-nagyon messze. „Már csak hat kilométer" — nyugtatja magát az ember. „Végre frissítőállomás, addig is pihenhetek, és nem föltűnő!" Az idő kíméletlen, menni kell. Újra elkezdeni futni iszonyú kín. „A lábam nem úgy működik, ahogy kellene, egyáltalán az én lábam-e még vagy már csak két érzéketlen fatuskó?" Mindegy. „Csak a célig jussak el!" Az utolsó három kilométeren szemmel látható a futókon a fáradtság, de ez a végső egy kilométeren nemigen vehető észre. Mindenki igyekszik könnyedén, látszólag frissen beérkezni. „Ezt sem hittem volna! — hangzik fel a célegyenes előtt, a stadionba fordulva.

A közönség mindenkit tapssal fogad, meg is érdemlik ezek az emberek, hiszen Marathónból jönnek. Beérve boldog mosoly tűnik fel az arcokon, a jobb kézen két új „V" alakot formál. Igen! Joguk van mutatni, győztek. Nem a versenyt nyerték meg, nem. Magukat győzték le. Futottak, amikor a test már föladta volna. Ez az igazi győzelem.

A rendezők gondoskodtak arról, hogy jó pár lépcsőn kelljen felmenni az öltözőkig. Általában a 2. és a 3. emeleten vannak. Ilyenkor az ember elbizonytalanodik, zavarba jön a lépcső előtt. „Föl kellene menni." Ez már komplikált. Jó, hogy van korlát. Fogadkoznak: „Soha-soha többé!" A fáradtság jele. A zuhany után már megnyugodva, a búcsúzkodás közben elhangzik az is, hogy: „Ugye, tavasszal találkozunk?" „Persze." Ez magától értetődik.

Másnap pár száz ember jár Pest utcáin, akik tegnap még uralták a várost, tegezték az aszfaltot. Ma gondot okoz egy-egy aluljáró vagy lépcső, s nem rohannak a villamos után sem. Lassan, kimérten közlekednek. Csak ők tudják, miért.

G. Z.